

VINERI 10 MAI 2002 • ANUL LI NR. 19

FOAIA românească

SĂPTĂMÎNAL AL ROMÂNILOR DIN UNGARIA

ANASTASIA
COZSDU-POMETA
1800 - 1862.

EMANUEL COZSDU
1802 - 1870

MONUMENTUM SIBI POSUIT
ÆRE PERENNIS

MARIA CUCULEA
COZSDU
1831 - 1832.

Legenda va fi transformată în realitate

Două decenii pe micul ecran

Concluzii sceptice la marginea unui raport

CALENDAR ORTODOX

13 mai, luni – Sf. Mc. Glicheria; Cuv. Serghie Mărturisitorul.
14 mai, marți – Sf. Mc. Isidor din Hios și Terapont.
15 mai, miercuri – Cuv. Pahomie cel Mare; Sf. Ierarh Ahile al Larisei.
16 mai, joi – Cuv. Teodor cel Sfințit, ucenicul Cuviosului Pahomie; Sf. Mc. Isachie.
17 mai, vineri – Sf. Ap. Andronic; Sf. Iunia; Cuv. Nectarie și Teofan.
18 mai, sâmbătă – Sf. Sfințit Mc. Teodot; Sf. Mc. Petru, Dionisie și Veniamin; Sf. Hristina.
19 mai, duminică – Sf. Sfințit Mc. Patrachie; Sf. Mc. Chiriachi; Cuv. Memnon. Duminica a III-a după Paști (a Mironosiștelor).

Un nume pe săptămână

Marin (17 mai) – nume de origine latină, explicat prin adjectivul *marinus*, „marin, de mare”. Apropierea numelor personale latine *Marin(-a)* și *Marius* (fem. *Maria*) de ebraicul *Maria* ține de etimologia populară, dar asemănarea fonetică a favorizat larga răspindire a numelor latine. Numele a pătruns la români prin intermediar greco-slav. Forme care circulă azi la români: *Marin*, *Marina*, *Marin cel*, *Marinel*, *Marinică*. Un împrumut apusean recent este forma feminină *Marinela*.

AGENDĂ

13 mai

1806 – a murit, la Buda, **Samuil Micu**, primul istoric român modern din Transilvania, exponent de seamă al Școlii ardelene și propagator al ideilor latiniste în domeniul limbii, colaborator la *Lexiconul de la Buda*, traducător al Bibliei, al unor texte teologice și al unor texte filosofice.

14 mai

1957 – a murit, la București, **Camil Petrescu**, poet, romancier, dramaturg și teoretician al fenomenului teatral.
1968 – s-a stins din viață **Lucian Magdu**, poet și regizor român din Ungaria.

1981 – primul zbor al unui român în spațiul cosmic este cel al lui **Dumitru Prunariu** cu nava *Soiuz-40*, care a durat pînă la 22 mai.

15 mai

1838 – s-a născut pictorul **Nicolae Grigorescu**, membru de onoare al Academiei Române.

16 mai

1812 – s-a încheiat Pacea de la București (după Războiul Ruso-Turc din 1806–1812) prin care Basarabia intră în componența Rusiei.

17 mai

1510 – a murit pictorul **Sandro Botticelli** (Alessandro di Mariano del Filipepi).
1792 – în SUA ia ființă Bursa de pe *Wall Street*.
1840 – a murit compozitorul **Niccolò Paganini**.

18 mai

1388 – s-a terminat zidirea bisericii mari a **Mănăstirii Cozia**, ctitoria domnitorului Mircea cel Bătrîn.
1920 – s-a născut Cardinalul polonez **Karol Wojtyła**, arhiepiscop de Cracovia, care, după alegerea din 16 octombrie 1978, a devenit Papa Ioan Paul al II-lea.

19 mai

1866 – Pentru meritele sale militare din timpul războiului civil din America, **Gheorghe Pomuț**, emigrant în Statele Unite, originar din Giula, a fost avansat la gradul de general de brigadă.
1896 – în Olanda și-a făcut apariția primul autoturism (Benz).
1932 – record de altitudine (7.233 metri), la săritura cu parașuta, stabilit de româncă **Smaranda Brăescu** la Sacramento, California.

Din nou despre soarta monumentului Gojdu

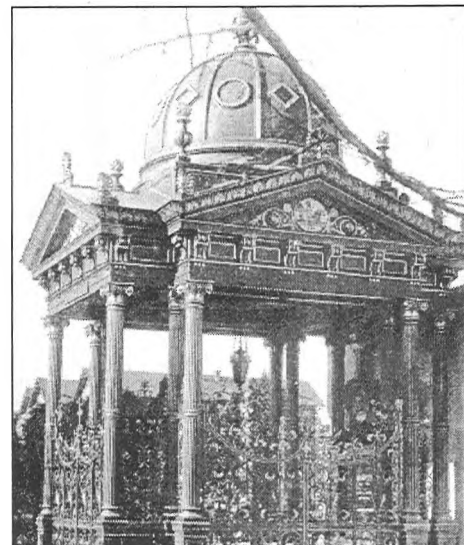
Legenda va fi transformată în realitate

În anul când aniversăm 200 de ani de la nașterea mecenatului Emanuil Gojdu se pare să se sfîrșească și „coșmarul” monumentului familiei Gojdu. Cupola și grilajul care avea menirea să înfrumusețeze și să apere de capriciile vremii mormîntul marelui înaintaș, în 1996 a fost transportat la Oradea pentru renovare și, cu excepția unor elemente, n-au fost încă readuse la Budapesta, la locul original din cimitirul Kerepesi. De cîteva săptămîni însă ajung la noi vești îmbucurătoare în ce privește viitorul monumentului Gojdu.

– Acest monument, această suprastructură a monumentului are, efectiv, o legendă a lui. Dar orice legendă se bazează pe o realitate. Noi ne-am angajat ca să transformăm din nou această legendă în realitate – declară domnul **Viorel Horj**, directorul Direcției pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național din Oradea, responsabilul actual al monumentului Gojdu. – Pentru că Gojdu este o legendă cu adevărat, dar iată că timp de 6 ani acest monument funerar adus de la Budapesta pentru renovare la Oradea a zăcut undeva în curțile a două întreprinderi orădene. Mai precis n-a zăcut: a fost aruncat, pentru că atunci cînd a fost adus la Oradea s-a constatat că nu mai poate fi renovat. El trebuia refăcut total.

Bicentenarul nașterii avocatului budapestan Emanuil Gojdu a făcut ca factorii competenți să arate un interes și o responsabilitate mai mare față de memoria marelui macedoromân.

– Înainte de manifestările Gojdu, în

Înfățișarea originală a momentului familiei Gojdu

februarie, am luat în mîină această problemă și am făcut din ea o obsesie, pur și simplu – continuă **Viorel Horj**. – Drept pentru care ceea ce nu s-a făcut în aproape șapte ani, tînde să se facă acum. La ora actuală, cele 12 coloane ale monumentului Gojdu sînt deja turnate. Urmează ca atunci cînd vor fi finisate, ele să fie duse la întreprinderea unde se realizează cupola. Aceste două elemente – pilonii de susținere și cupola – vor fi asamblați la rece și eu cred că într-o lună-două, cel mult trei, acest monument va fi reșezat acolo unde este locul lui, adică pe mormîntul lui Emanuil Gojdu din cimitirul Kerepesi din Budapesta.

P. Cîmpian

Parastas Gojdu la Capela ortodoxă din Budapesta

La Paștile Morților, în biserica ortodoxă română din Budapesta se va oficia o slujbă de pomenire în amintirea lui Emanuil Gojdu. Parastasul marelui mecena al culturii românești din Ungaria și Transilvania va fi celebrat de vicarul **Marius Maghiaru**, parohul capelei din strada

Holló nr. 8. Evenimentul va avea loc în cadrul slujbei duminicale din 12 mai 2002, după care membrii comunității românești din capitala Ungariei vor depune coroane de flori la mormîntul Familiei Gojdu, aflat în Cimitirul Kerepesi din Budapesta.

-ști-

Două aniversări în Capitală

Societatea Culturală a Românilor din Budapesta și Autogovernarea Minoritară Română din sectorul II va sărbători în ziua de 17 mai a.c. două aniversări: 140 de ani de la constituirea Societății „Petru Maior” din Budapesta și 100 de ani de la apariția revistei literare „Lucceafărul”. Cenaclul literar-cultural va avea loc la Hotelul Hadik (Budapesta, XIV, Aleea Ajtősi Dürer nr. 29/A-B), cu începere de la ora 17.00.

Discuții despre noi manuale românești

Comisia de învățămînt a Autogovernării pe Țară a Românilor din Ungaria își va ține următoarea ședință vineri, la 10 mai. Comisia condusă de cercetătoarea **dr. Maria Berényi** va discuta despre editarea noilor manuale pentru învățămîntul românesc, în special despre cărțile de cultură și civilizație românească, respectiv traducerea în limba română a unor manuale maghiare de geografie, istorie etc. La ședință va participa și directoarea școlii românești din Chitighaz, **Florica Santău**, referentă la Editura Didactică din Budapesta.

-iova-

Foaia românească respectă ortografia română veche, dar în cazul contribuțiilor sosite din partea colaboratorilor, păstrează scrierea folosită de autor.

Pe copertă: Monumentul familiei Gojdu în cimitirul Kerepesi din Budapesta (Fotografie de Eva Iova)

Două decenii pe micul ecran

Aniversarea emisiunilor în limba română ale Televiziunii Maghiare

După ce în anul 2000 am sărbătorit 20 de ani de la pornirea emisiunilor în limba română la Radiodifuziunea Maghiară, iar în 2001 s-au împlinit 50 de ani de la apariția primului număr al „Libertății noastre”, precursor al săptăminalului „Foaia românească”, la sfârșitul lunii aprilie a anului 2002 am evocat cei 20 de ani care s-au scurs de la prezentarea primei emisiuni în limba română la Televiziunea Maghiară.

„Cu toate că emisiunile televizate sînt realizate la Seghedin, noi am vrut să sărbătorim aici, la Giula, în mijlocul comunității, cele două decenii care au trecut de la înființarea Ecranului nostru” – cu aceste cuvinte a deschis festivitatea Tiberiu Boca, redactorul responsabil al emisiuni-

Tiberiu Boca

lor în limba română de la Televiziunea Maghiară, într-o nădărmire care a avut loc la sediul Uniunii Culturale a Românilor din Ungaria, în ziua de 27 aprilie a.c.

La festivitate au fost invitați tineri și mai puțini tineri, orășeni și săteni, multe fețe cunoscute și de pe micul ecran. Iată cîteva, doar

la întâmplare: *Svetozar Unc* din Cenad, familia lui *Ioan Ruja* și soții *Martin* din Micherechi, profesoara *Iuliana Jurău Rad* din Giula, soții *Istin* din Chitighaz, *Ana Rocsin* din Șercad, *Alexandru Mureșan* din Budapesta și i-am mai putea înșira. Printre oaspeții proeminenți îi înșirăm pe ambasadorul *Călin Fabian* de la Budapesta, consulul general *Andrei Oancea* de la Seghedin, Prea Sfinția Sa *Sofronie*, Episcopul Giulei, *Traian Cresta*, președinte ATRU, *Gheorghe Gros*, vicepreședinte al ATRU, *dr. Ioan Ciotea*, președinte UCRU și *Gabriela Matei*, directoarea Centrului Cultural al României de la Budapesta. Serbarea a fost onorată și de prezența unor oaspeți sosiți din țara-mamă: *Alexandru Grad*, prodecanul Facultății de Litere, Istorie și Jurnalistică a Universității L. Blaga din Sibiu, *Ioan Dur*, șeful catedrei de jurnalistică de la aceeași instituție și *Brândușa Armanca*, șefa Studioului Teritorial al Televiziunii Române de la Timișoara.

În prima parte a festivității, actualul redactor-șef Tiberiu Boca, împreună cu primul redactor responsabil, Ștefan Frățean și cu Petru Cîmpian, colaboratorul permanent din primii ani, au evocat acele timpuri și circumstanțe în care a luat ființă emisiunea Ecranul nostru, program dedicat minorității române din Ungaria. Am primit o imagine globală a anului 1982, s-au evocat realitățile cu care se confruntaseră pe atunci cetățenii din Ungaria, am putut auzi despre primele emoții din fața camerei de luat vederi, despre sentimentele din ultimele zile ale anului 1989, ale ziarștilor români din Ungaria, care au fost printre revoluționarii din Timișoara etc. Din păcate, în cadrul festivității am auzit mai puține despre succesele din ultimii ani, despre diferitele premii și aprecieri pe care redactorii de azi le-au obținut la festivaluri de filme din țară și din România. Și ceea ce e și mai trist: nu s-a vorbit prea mult nici despre planurile de viitor.

E lesne de înțeles că redactorii, la acest moment aniversar, nu au vrut să se plîngă de situația dificilă, nesigură, în care funcționea-

ză redacția (și întreaga televiziune publică) de mai mulți ani, ceea ce îi împiedică și în făurirea unor proiecte noi. La festivitate au fost rostite însă și cuvinte de îmbărbătare, de apreciere și felicitări sincere, precum și o rază de speranță pentru un viitor mai bun: „Autogovernarea noastră pe Țară are un contract de colaborare cu Televiziunea Maghiară. Știm

adus contribuția Redacția Românească a Televiziunii din Novi Sad, TVR Timișoara și, bineînțeles, cei sărbătoriți. Jurnalistul *Marcel Drăgan* din Novi Sad a adus un film despre pictorițele naive din Uzdin, *Lucian Ioniță* din Timișoara ne-a propus un film-portret despre Tata Oancea, un scriitor țărăan din Banat, iar Ștefan Crâsta și-a prezentat filmul

despre problemele cu care se confruntă postul public de televiziune. Nu vom fi de acord niciodată cu privatizarea acestor redacții și cu stîrbirea emisiunilor românești. Vom lupta pentru asigurarea unor condiții mai bune pentru realizarea emisiunilor pentru minoritatea noastră” – a asigurat asistența Traian Cresta, președinte ATRU.

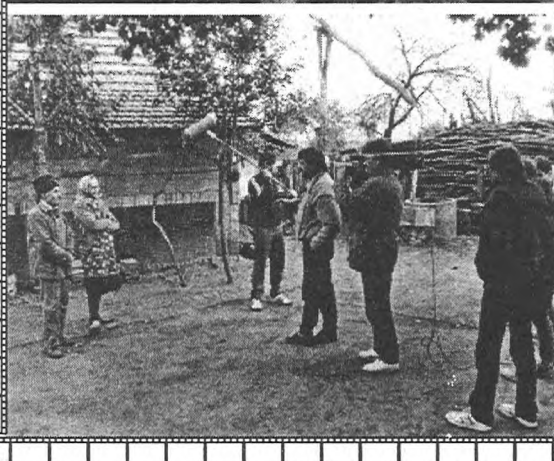
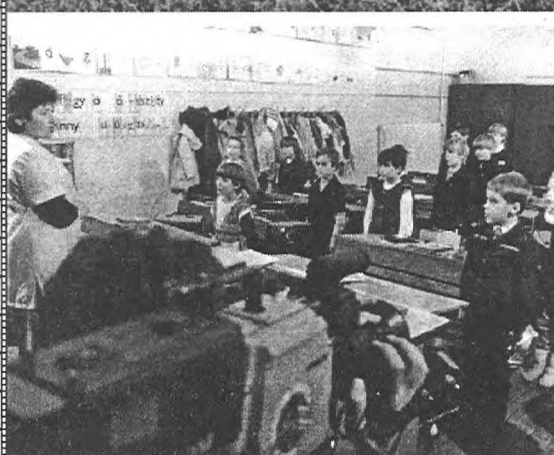
A doua parte a întrîlnirii și-a propus transformarea într-un festival al filmului românesc. La acesta și-au

despre dirijorul arădean, maestrul Gheorghe Flueraș.

Aniversarea a 20 de ani de la pornirea emisiunilor în limba română la Televiziunea Maghiară a oferit celor aproape o sută de oaspeți posibilitatea de a schimba idei, de a da sugestii pentru activitatea din viitor la redacție, deoarece cu toții sîntem responsabili pentru această instituție a comunității noastre, care se numește „Ecranul nostru”.

E. Iova

Clipe înregistrate

Date din istoricul emisiunilor românești

29 aprilie 1982 – prima emisiune a Ecranului nostru, ediție lunară, care se prezintă în 15 minute (redactor responsabil: Ștefan Frățean; colaboratori: Petru Cîmpian, Ioan Sz. Kiss, Maria Gurzău, Tiberiu Iuhas, Ana Hoțopan).

Anul 1986 – crește timpul emisiunii la 20 de minute.

5 ianuarie 1988 – pomește buletinul „Știri”, săptămînal în 5 minute. (Realizatorii buletinelor informative: Marta Botea, Doina Selejan, Eva Ruja Molnár). Timpul de emisiune al Ecranului nostru s-a lărgit la 30 de minute pe lună.

7 ianuarie 1989 – se prezintă prima emisiune cu titlul „Magazin cultural”.

1 noiembrie 1982 – este angajat Tiberiu Boca, primul redactor român cu post întreg.

Aprilie 1992 – efectivul redacției românești crește de la 1 la 3 angajați cu post întreg (noii ziarști sînt Ștefan Crâsta și Aurel Becan). Se trece la difuzarea săptămînală, în cîte 25 de minute.

Septembrie 1992 – în cadrul Ecranului nostru buletinul de știri devine permanent.

Ambasadorul României la Oficiul Minorităților

Lărgirea posibilităților de folosire a limbii române, precum și aspecte legate de alegerea deputaților în sistemul de autogovernare a minorităților au constituit problemele de bază ale discuției dintre noul ambasador al României la Budapesta și președintele Oficiului pentru Minoritățile Naționale și Etnice din Ungaria. Întâlnirea dintre *Călin Fabian* și *Báthory János* a avut loc la 7 mai 2002, la sediul instituției guvernamentale maghiare. Ambasadorul Fabian s-a interesat despre planurile concrete prin care guvernul ungar ar contribui la rezolvarea unor probleme legate de comunitatea românească din această

țară. Președintele Báthory a informat șeful misiunii diplomatice române din Budapesta despre elementele proiectului de modificare a Legii Minorităților, înaintat Parlamentului, care prevede îmbunătățiri în procesul de alegere a autogovernărilor minorităților cu scopul eliminării fenomenului de „etnobusiness”. Călin Fabian a mai solicitat ca Ungaria să completeze fondurile bugetare asigurate de România în vederea renovării Capelei Ortodoxe Române din Budapesta, precum să se asigure condiții financiare convenite pentru funcționarea Institutului de Cercetări al Românilor din Ungaria. -ștf-

Relații economice între România și Ungaria

Colaborarea economică româno-ungară este unul dintre cele mai importante obiective ale Biroului Comercial Ungar de la București. Oficialii acestuia au declarat, la Cluj-Napoca, că importanța României, ca partener economic al Ungariei, în această zonă a Europei, este apreciată. La finele anului 2001, capitalul unguresc investit în România atinsese cifra de 179 milioane dolari și 2,904 miliarde lei. Județele în care există cele mai multe firme investitoare din Ungaria sînt Cluj, Mureș, Covasna și Bihor, la care se adaugă municipiul București. Pînă la

aceeași dată, românii investiseră în Ungaria nu mai puțin de 1,7 miliarde forinți (echivalentul a 6,2 milioane dolari), prin intermediul a aproape 2000 de firme înregistrate la registrul comerțului. Oficialii maghiari au apreciat că majoritatea firmelor românești din Ungaria sau maghiare din România funcționează în județele din apropierea graniței dintre cele două state și că ele se bazează pe relațiile de colaborare, prietenie și chiar rudenie dintre întreprinzătorii români și cei maghiari din aceste zone.

I. K.

Concluzii sceptice la marginea unui raport

În zilele trecute, dr. *Kaltenbach Jenő*, ombudsman parlamentar al drepturilor minorităților și-a încheiat raportul anual pe 2001. Din documentul temeinic întocmit reies o seamă de factori care precizează starea actuală a existenței naționalităților din Ungaria. Raportul nu cosmeticește realitatea, nu înfrumusețează și nici nu conturează optimist această stare. Dimpotrivă: admite că anul trecut a însemnat o stagnare categorică și chiar un regres discret. Părerea aceasta este argumentată nu numai de situația critică a romilor sau de cazurile litigioase care au fost dezbătute și soluționate de oficiul ombudsmanului. Nu. Majoritatea cazurilor derivă din lacunele rămase în sistemul juridic. Iar acestea îl fac pe eminentul specialist al problemelor naționalităților să tragă concluzii logice, reale, care nu predisun la optimism. Mai mult chiar: datele publicate, cazurile conturate, soluțiile preconizate, toate acestea dau de gîndit.

Dar cel mai mult dă de gîndit însuși faptul că în întregul ciclu electoral trecut, deci nici în cei patru ani și nici în primele luni ale anului curent partidele politice și parlamentul nu au convenit asupra modificării unor legi. Este vorba în primul rînd de Legea pentru Drepturile Minorităților Naționale și Etnice,

iar în al doilea rînd despre Legea Electorală. Nici reprezentanța naționalităților în Parlament, nici competențele reale ale autogovernărilor minorităților nu a fost rezolvate, fiindcă nu au existat consens politic, fiindcă toate partidele au avut probleme mai serioase, fiindcă Parlamentul nu a considerat soluționarea acestei situații drept imperativ categoric. Prin urmare, o știm cu toții, nimic nu s-a schimbat, iar pînă la toamnă nici nu se va mai schimba. Și aici vine opinia sceptică a lui Kaltenbach, care atrage atenția că în vîrtejul actual al alegerilor parlamentare, modificarea condițiilor de alegere a autogovernărilor minorităților din toamnă iarăși va fi trecută sub tăcere. Or, fără modificările necesare, la alegerile din toamnă minoritățile se vor confrunta iarăși cu anomalii grave, cu mari abuzuri și chiar cu falsuri electorale la alegerile membrilor autogovernărilor minoritare, devreme ce modificările neapărat necesare nu vor fi legitimate. În această ordine de idei, ombudsmanul consideră oportun ca numai cetățenii aparținători unei sau altei minorități naționale să-și poată alege reprezentanța. Pe de altă parte, ar fi cazul și timpul ca acești candidați să-și declare deschis și oficial apartenența la o naționalitate sau alta – și nu să-și schimbe de la un ciclu electoral la altul, după cum le-o cer interesele. „Conform punctului nostru de vedere, nu se poate admite ca din motive politice sau din interes economic oricine să-și schimbe identitatea de la un ciclu la altul, fiindcă asta înseamnă

fără echivoc abuz juridic și compromiterea drepturilor specifice ale naționalităților” – apreciază Kaltenbach.

La ora actuală, în circumstanțele de acum, este de așteptat ca și la toamnă etnobusinessul, interesul anumitor cercuri, să compromită întregul sistem al autogovernărilor minoritare. Nu există nici o garanție ca alegerile autogovernărilor minoritare din toamnă să aducă victoria celor mai valoroase elemente din rîndurile minorităților. „La alegerile din toamnă, ne putem aștepta nu numai la exploatarea „portfelor” posibile, înlesnite de aplicarea practică a cadrului juridic, ci lipsurile reglementării juridice pot periclita grav legitimitatea întregului sistem al autogovernărilor minoritare. La ora actuală pare doar o chestiune a deciziei, ca la alegerile din toamnă niște „simpatizanți” să ajungă în proporție de masă în autogovernările minoritare, luînd și ocupînd locul membrilor autentici, valoroși și acceptați ai unor comunități de naționalitate” – atrage atenția specialistul.

Pericolul aventurierilor politici, ai carieristilor de profesie poate să sugrume tendințele pozitive și cuceririle binefăcătoare de pînă acum. Pierderea de prestigiu, în cazul unor anomalii crase din sistemul autogovernărilor minoritare, va fi gravă. Dacă aceste alegeri vor aduce erori, rezultate false și vor aduce oameni nedemni, falși, demagogi și parveniți în sistemul acestor autogovernări, acest fapt va atrage după sine consecințe nefaste pentru aprecierea minorităților naționale din imaginea globală a sistemului social din Ungaria. În același timp, cîștigul de teren al acestor elemente incompetente, lipsite de autenticitate, va avea urmări negative și din punct de vedere al aprecierii Ungariei în condițiile aderării la Uniunea Europeană. Dar cea mai neplăcută va fi situația pentru înseși naționalitățile, care vor avea cel mai mult de pierdut. Raportul ombudsmanului atrage atenția, avertizează asupra pericolelor, însă, din păcate, nimic mai mult. E. I.

Raze

Această rubrică se vrea locul unde remarcăm lucrurile bune, fenomenele pozitive, speranțele care pot încuraja comunitatea noastră. Trăim într-o lume, unde se observă mai repede ce-i rău, ce nu ne place. Însă trebuie să avem ochi și inimă să vedem și ce este bun și frumos: razele de speranțe în menținerea spiritului românesc pe aceste meleaguri.

Cu cîțiva ani în urmă, preotul misionar din Chitighaz a venit să cînte în corul românesc „Pro musica” din Giula, întărind rîndurile vocilor bărbătești. De acum însă, părintele nu mai cîntă printre giulani, căci a reușit să reînființeze corul din satul său, fiind acum unul dintre stîlpii tenoriștilor chitighăzeni.

La primul festival de muzică sacră, părintele misionar din Apatu a sosit cu o mică formație corală condusă chiar de dînsul. La ora actuală, mica formație se dovedește drept cor autentic, care evoluează nu numai pe diferite scene, ci care asigură și cadrul muzical evlavios al slujbelor.

La un recent vernisaj din holul Uniunii Culturale, caracterul festiv a fost oferit de un montaj literar al unor tineri actori orădeni. Apoi a urmat și un mic recital de poezii și cîntări religioase interpretate de membrii din Oastea Domnului din Micherechi. Iar întregul program a fost pregătit de părintele misionar din comuna.

Gîndindu-ne la începuturile formațiilor corale din Apatu și Chitighaz, „premiera” micherechenilor pare de bun augur. Ne dă speranța că la următorul festival de muzică sacră, programul zilei va fi mai bogat cu încă un cor.

-ilda-

La Chitighaz, Jaca și Pocei din nou se vor putea organiza taberele de copii

Curatoriul Fundației publice „Pentru Minoritățile Naționale și Etnice din Ungaria” a decis, la ședința din săptămâna trecută, asupra subvențiilor acordate pen-

subvenție de o jumătate de milion de forinți și „Fundația pentru viitorul comunei Jaca”. Directoarea căminului cultural *Bíró Ibolya* inițiază o tabără de pictură de

Reprezentanța Fundației a mai decis despre subvenționarea proiectelor de teatru de amatori. În această categorie au fost înaintate 4 concursuri românești,

Tabără de dans la Chitighaz

tru organizarea taberelor de vară ale copiilor. Toate concursurile românești, 11 la număr, au fost sprijinite. Cea mai substanțială subvenție i s-a asigurat Asociației Culturale a Românilor din Chitighaz, 500 de mii de forinți, pentru organizarea taberei de dansuri populare, cu contribuția soților *Buha* și *Maria Sarca Zombai*. Tot 500 de mii de forinți va primi și comunitatea românească din Pocei, precum o fundație maghiară din Jaca, adevărat, pentru câte două proiecte. Din Pocei, *Ioan Tanasi*, președintele asociației, planifică în România două tabere pentru copiii din Bihorul unguresc: o tabără de creație, și una de lectură. A obținut o

icoane, precum și o tabără de muzică și dans popular pentru copiii români din Darvaș, Jaca și Veherd. *Gheorghe Ardelean*, directorul casei de cultură din Aletea va primi un sprijin de 250 de mii de forinți pentru organizarea unei tabere de păstrare a tradițiilor, iar Autogovernarea românească din Darvaș va primi 210 mii de forinți pentru tabăra de lectură românească. Colaboratorii Centrului Cultural al județului Bichiș s-au angajat să organizeze tabăra de autocunoaștere pentru copiii români. Pentru acest scop au obținut 245 de mii de forinți. Centrul cultural din Cenadul Unguresc primește 188 de mii de forinți pentru tabăra numită „Conviețuirea”.

dintre care 3 proiecte îi aparțin Uniunii Culturale a Românilor din Ungaria. UCRU va primi 250 de mii de forinți pentru pregătirile grupei de teatru de amatori de la Liceul Românesc din Giula. Uniunea a mai obținut 100 de mii de forinți pentru prezentarea spectacolului elevilor giulani în comunele românești, precum tot 100 de mii de forinți pentru organizarea spectacolului Teatrului de Stat din Arad la Giula cu ocazia anului Caragiale. Centrul Cultural din județul Bichiș va organiza întâlnirea cercurilor de teatru de amatori al școlarilor români, obținând pentru acest scop 100 de mii de forinți.

Șt. F.

„Luminate împărate”

Cu ani în urmă, poate chiar la prima ediție a concursului de povești, inițiat de conducătorii românilor din Bichișciaba, am rămas uimiți de varietatea poveștilor, pe care elevii le-au învățat cu mare sîrguință. Dar cel mai mare succes l-au obținut acei copii, care au spus texte ale povestitorilor noștri autohtoni. Și acum îmi sună în ureche accentul bihorean autentic cu care băiețelul din Micherechi știa să zică acel „*Luminate împărate*”... La fel, îmi amintesc de o fetiță din Bedeu, care a articulat de minune o poveste din satul natal. Amintiri mai neplăcute mi-au rămas în urma altor copii care, deși au învățat cu sîrguință textele, nu le-au înțeles, dar nici nu le-au intonat corect. Și aici aș face observația cea mai importantă – fiind vorba despre un concurs de povestire. Trebuie precizat din capul locului că mulți copii din Bihor au greutate serioasă în pronunțarea vocalelor românești *ă* și *î*, pe care le pronunță cu acuratețe *o* și *ü*. În consecință, uneori se produc situații tragicomice, cînd juriul își apleacă stinger capul, neștiind dacă să zîmbească sau să se încrunte. Memorabilă a rămas, în acest sens, propoziția „...*Și atunci, cîpriele, au sîrit, bîldîbîc, în apă*...” Iar sîrmanul copil nu știa, oare de ce e jenat juriul. Cu toată bunăvoința, „performanțe” de acest fel pot fi apreciate doar cu greu (sau nicidecum).

Tocmai de aceea aș recomanda aici și acum (că mai sînt cîteva zile pînă la concurs) ca profesorii să simplifice pe cît posibil textele sau să le transcrie în dialect, fiindcă în acest fel ele pot fi învățate mai ușor. Pe de altă parte, e important ca elevul să priceapă povestea, să știe ce zice.

Așadar, e recomandabilă o mare atenție în alegerea povestirii, în formularea propozițiilor, dar și mai mare în explicarea ei, ca elevul să înțeleagă tot ce zice. Desigur, ar fi de dorit, ca fiecare copil să povestească prin cuvintele sale. Ce bine ar fi dacă la cea mai nouă ediție a concursului am putea asculta cît mai multe povești, spuse cu originalitate și iz local.

—ilda—

Concursul de povești din 2001

Cinstirea mamelor în biserica din Micherechi

În acest an, Sfintele Paști și Ziua Mamelor au fost sărbătorite în aceeași zi. În prima duminică din mai, conducerea Bisericii Ortodoxe Române din Micherechi a cinstit credincioasele, înmînînd cîte o cărticică („Mamă, ai grijă! Călușiri pentru creșterea și educarea ortodoxă a copiilor”) și cîte o garoafă pentru fiecare mamă și bunică. Cădo-ul copiilor din biserică a fost un buchet de poezii și cîntece închinare mamelor.

- va -

Anatol E. Baconsky

Îndemn către cel care vine

Nu-ți fă ție chip cioplit, nu te teme de cei cu privirile sumbre – lumina ce-o porți va goni întunericul lor, cum ziua în zare dizolvă coloanele nopții. Nu caută să lovești în dușmanii mărunți, căci ei seamănă șerpilor care pier otrăviți de veninul ce-l poartă – surîsul abia conturat, nepăsarea și drumul sînt armele tale. Nu uita niciodată că cele ce mor sînt adesea frumoase, dar puiul de vultur urît și golaș ce se naște, înseamnă mai mult. Ușile nu le-ncuia cu zăvor, ziua și noaptea drumețului venit de departe să-ți bucure casa, și cîinele tău să-l cunoască, încît și cînd nu vei mai fi, orișicărui strein însetat de odihnă să-i iasă în cale mereu gudurîndu-se blînd la picioarele lui, ca să nu simtă nimeni că nu ești acasă și nimeni să nu se-ndoiască o clipă de-ntoarcerea ta.

Ce este un creștin adevărat?

Cea mai importantă întrebare pe care ți-o poți pune – și la care poți răspunde – este aceasta: „Sînt sau nu sînt creștin?”

O învățătoare de la școala duminicală a pus următoarea întrebare: „Copii, de ce credeți voi că vecinii mei îmi spun că sînt creștină?” Nici unul nu a răspuns.

Puțin nerăbdătoare, învățătoarea a repetat întrebarea: „Hai, spuneți băieți, de ce credeți voi că-mi spun vecinii creștină?” Din nou, nici un răspuns.

În cele din urmă, un băiețel timid a ridicat mîna și a spus: „Probabil spun așa, fiindcă nu vă cunosc!”

Bunicul meu s-a născut în Scoția, lângă Edinburgh. Era presbiterian, dar avea mai mult interes pentru alcool decît pentru biserică.

Înainte de a muri, la căpătîiul său în Spitalul Britanic din Buenos Aires, Argentina, am încercat să-l conduc la credință în Hristos, dar bunicul a refuzat și a murit fără a-L cunoaște pe Isus Hristos.

Tu poate ești învățător la școala duminicală. Poate

ești membru într-o biserică bună. Cu toate acestea, tu trebuie să dai un răspuns la întrebarea: „Sînt eu un creștin adevărat?” Acesta este motivul pentru care am scris mesajul de față. Roagă-L pe Dumnezeu să te ajute să înțelegi ceea ce vei citi. Aceste rînduri te pot ajuta să ai certitudinea că ești iertat și că ai ajuns să-L cunoști pe Dumnezeu ca Tatăl care este în ceruri.

Oamenii au noțiuni foarte ciudate despre ceea ce înseamnă a fi creștin. Iată cîteva dintre acestea:

A crede în Dumnezeu nu te face creștin

Sînt mii de oameni care cred în Dumnezeu, dar nu sînt creștini. La un cămin de tineret, un tînăr l-a întrebat pe un coleg al său: „Crezi în Dumnezeu?”

„Desigur”, a răspuns tînărul.

„Ce înseamnă Dumnezeu pentru tine?” a continuat cel dintîi.

„Nu știu”.

În Anglia 80% din populație crede că există un Dumnezeu, dar cei mai mulți nu au habar cine este Dumnezeu. Colonelul James Irwin, cunoscut pentru misiunea sa cu Apollo 15 pe lună, mi-a povestit că în timpul unei vizite într-o țară musulmană un conducător religios musulman i-a spus: „Dumneavoastră vorbiți atît de mult despre Dumnezeu, cum de nu sînteți musulman?”

Ai văzut? Dacă poți fi musulman și să crezi în Dumnezeu, atunci a crede în Dumnezeu nu te face creștin!

Eu am un bun prieten care crede în exerciții fizice, dar niciodată nu exersează. El este cu mult peste greutatea normală și suficient de deformat.

Cunosc nenumărați copii care cred în săpun, dar, în ciuda credinței lor, nu sînt cu nimic mai curați.

Credința în sine nu aduce nici o schimbare. De aceea, credința, dacă rămîne singură, nu te face creștin.

Mersul la biserică nu te face creștin

Oamenii merg la biserică tot timpul – pentru o sumedenie de motive. Dar acest lucru nu-i face creștini. Chiar și unii hoți merg la biserică!

Sînt unii oameni care merg la biserică din obicei. Alții merg pentru că familia merge!

Creștinii merg la biserică, dar mersul la biserică nu îl face pe nimeni creștin.

Rugăciunea nu te face creștin

Desigur, creștinii se roagă, dar simplul fapt că te rogi nu te face creștin.

Hindușii se roagă tot timpul. Musulmanii se roagă de cinci ori pe zi.

Regretatul președinte al Egiptului, Sadat, în timpul călătoriilor sale externe, purta cu el un mic covoraș, pe care îngenunchia de cinci ori pe zi spre a se ruga lui Mahomed. Doar faptul că cineva se roagă nu înseamnă că e creștin.

Trăirea unei vieții frumoase nu te face creștin

Trăirea unei vieți curate, morale nu te face creștin. Sînt mulți atei care trăiesc o viață decentă, corectă. Dar, la urma urmei, cît de bun este binele? Aici este esența problemei. Cei mai mulți oameni au idei eronate cu privire la standardul real cu care trebuie comparată bunătatea noastră. De exemplu, punîndu-te alături de bețivul care petrecea toată ziua la cîrciumă, tu pari a fi potrivit pentru un loc în panteonul sfinților! Chiar comparat cu prietenii sau familia ta, tu poți părea bun. Dar standardul de bunătate al lui Dumnezeu e diferit. El te măsoară cu Fiul Său, Isus Hristos, care a trăit o viață de absolută perfecțiune. Comparată cu acest nivel de perfecțiune, bunătatea noastră arată destul de șubredă.

O femeie și-a întins rufele albe, fiind mîndră de felul cum străluceau în soarele de ianuarie. Dar n-a trecut mult și un strat alb de zăpadă s-a așternut pe pămînt și imediat diferența a devenit evidentă: cînd au fost puse alburile ei alături de albul perfect al lui Dumnezeu, ele au părut mai degrabă cenușii, decît albe!

Bunătatea noastră comparată cu bunătatea lui Dumnezeu arată foarte pătată.

Întotdeauna au fost destui oameni „buni” în lumea noastră, dar dacă bunătatea ar fi de ajuns pentru mîntuire, nu ar mai fi fost nevoie ca Dumnezeu să-L trimită pe Isus în lume. Faptul că Isus a trebuit să vină și să moară pe cruce pentru a face posibilă iertarea noastră ne arată că bunătatea nu-l face pe nimeni creștin.

Citirea Bibliei nu te face creștin

Fără îndoială, creștinii iubesc Biblia. Unii o citesc zilnic. Dar simpla citire a Bibliei nu demonstrează că cel ce o citește este creștin.

La vîrsta de cincisprezece ani, Karl Marx a scris o explicație de-a dreptul uimitoare asupra unei porțiuni din Evanghelia după Ioan. Mari teologi au fost de acord cu adevărurile scrise de el. Dar Karl Marx n-a pretins vreodată că este creștin.

În timpul adolescenței, Nichita Hrușciiov, fostul lider al Kremlinului, citea Biblia. Cu toate acestea, scopul lui a fost să distrugă Biserica Creștină din Uniunea Sovietică.

Citește Biblia cît mai mult posibil! Dar nu uita: simpla ei lectură nu te face creștin.

Vorbirea despre Isus nu te face creștin

Mulți oameni vorbesc despre Isus, ba chiar vorbesc bine despre El. Unii din aceștia pot fi, de pildă, profesori, alții predicatori sau conducători de biserică. Însă asta nu înseamnă neapărat că ei și cred ceea ce spune Biblia despre Isus. Adesea ei prezintă oamenilor un Isus care corespunde modului lor de gîndire, și nu pe Isus Cel Adevărat, al istoriei și al Bibliei.

Tu nu te poți naște creștin

Am întîlnit oameni care mi-au spus: „M-am născut într-o țară creștină, prin urmare, sînt creștin, că ce altceva aș putea fi?” Destul de multe alte lucruri!

Unii s-au născut în grajduri, dar asta nu i-a făcut cai, după cum copiii născuți pe aeroporturi nu devin avioane!

(Continuare în nr. următor)

Luis Palau

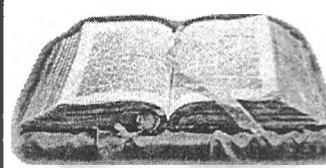
Pastor musafir la Florii

Cu două săptămîni în urmă, la 28 aprilie, Biserica Baptistă Română din Micherechi a avut bucuria de a asculta Cuvîntul lui Dumnezeu transmis prin fratele Ioan Lukács, pastorul bisericii baptiste din Berettyóújfalu. Pastorul Lukács, originar din Oradea, în afară de această adunare de 85 de membri, slujește în trei biserici din satele învecinate, inclusiv plantează o nouă biserică. Cu ocazia serbării Floriilor, fratele a predicat despre Intrarea lui Isus în Ierusalim. În acest mesaj pastorul a vorbit despre oamenii care L-au primit, L-au salut atîcî în mod diferit pe Domnul Isus. Ni s-a pus întrebarea că noi oare îi cîntăm Domnului numai osana, Îi slujim neconținut sau mereu criticăm pe alții, pe cei care slujesc, crezîndu-ne în același timp buni creștini. Întrebarea răsună pentru fiecare dintre noi!

R. P.

Din Sfînta Scriptură

nilor, ci pe puterea lui Dumnezeu”. (1 Corinteni 2:4-5)

„Și învățătura și propovăduirea mea nu stăteau în vorbire înduplecătoare ale înțelepciunii, ci într-o dovadă dată de Duhul și de putere, pentruca credința voastră să fie întemeiată nu pe înțelepciunea oamenilor, ci pe puterea lui Dumnezeu”.

Sfințirea Sfântului și Marelui Mir

Săptămâna trecută, în ziua Sfintei și Marii Joi, în fața Catedralei Patriarhale din București a avut loc sfințirea Sfântului și Marelui Mir. La Liturgia Sfântului Vasile cel Mare, în cadrul căreia s-a săvârșit sfințirea Marelui Mir, au slujit aproape toți membrii Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Pe lângă mitropoliții, arhiepiscopii și episcopii din România au participat la acest act solemn și sacramental mai mulți ierarhi români de peste hotare, printre care s-a aflat și Prea Sfinția Sa *Sofronie*, întâistătătorul Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria. În fața unui impresionant număr de credincioși, soborul arhieresc condus de Prea Fericitul Părinte *Teoctist*, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române au fost rostite cele patru rugăciuni, prin care amestecul de untdelemn curat de măsline cu vin și 36 de diferite mirodenii s-a transformat în Sfântul și Marele Mir.

Sfântul și Marele Mir, al cărui sfințire nu se face în fiecare an, se folosește la Taina Mirungerii. Această taină se administrează imediat după săvârșirea Tainei Botezului, când copilului

nou născut, prin ungerea cu Sfântul Mir, i se împărtășesc darurile Sfântului Duh. Dar Sfântul Mir se folosește și la sfințirea antimiselor și la târnosirea locașurilor de cult. În Biserica Ortodoxă, ungerea cu Sfântul Mir se administrează imediat după Botez, ca noul membru al Bisericii să primească darurile Duhului Sfânt, așa cum Duhul Sfânt s-a pogorât asupra lui Iisus Hristos în chip de porumbel, cu ocazia botezului Său în apa Iordanului.

Copilul nou botezat, prin actul ungerii cu Sfântul Mir, devine creștin adevărat și deplin. Ungerea se face la frunte, ochi, nas, gură și urechi, pentru sfințirea simțurilor, pe piept și pe spate, pentru sfințirea inimii și a voinței, la mâini și la picioare, pentru sfințirea căilor și a faptelor creștinului. Cuvintele rostite de către preot cu ocazia administrării acestei taine – „Pecetea darului Duhului Sfânt” – arată că cel uns a primit bogăția darurilor Duhului Sfânt, bogăție care de altfel este simbolizată și de numărul de 36 al aromelor folosite la pregătirea Sfântului Mir. La sfințirea bisericilor, Sfântul Mir este socotit ca izvor al ha-

rului, luând în considerare că biserica este cel mai important loc al săvârșirii actelor sfințitoare.

Taina Mirungerii a apărut încă în perioada apostolică, căci sfinții apostoli nu au socotit suficientă administrarea Botezului pentru începutul vieții creștine. Ei administrau celor botezați și cea de-a doua taină, prin care celor unși au împărtășit puterea Duhului Sfânt, primită de ei în ziua Cincizecimii. La început, apostolii au transmis puterea specială a Duhului prin punerea mâinilor, iar mai târziu au trecut la practica ungerii cu untdelemnul sfințit, pentru că cei care au crezut în Hristos, care înseamnă uns, au luat numele de creștin, adică unși sau aleși ai credinței noi.

Această taină, în perioada creștinismului primar, a fost administrată de către sfinții apostoli, apoi rolul lor a fost preluat de conducătorii comunităților creștine, adică de episcopi. Mai târziu, datorită înmulțirii numărului credincioșilor și a parohiilor, dreptul de a administra Taina Ungerii cu Sfântul Mir a devenit datorită preoților, dar sfințirea mirului a rămas în sarcina episcopilor.

Astfel, actul liturgic al sfințirii Sfântului și Marelui Mir este o ierurgie pe care nu o pot săvârși decât episcopii. Ei însă nu pot face acest lucru independent, ci numai în cadrul unei biserici autocefale sau autonome. Până la o vreme, pregătirea și sfințirea Sfântului și Marelui Mir a fost dreptul Patriarhului Ecumenic al Constantinopolului, care împărțea mirul sfințit celorlalte biserici ortodoxe naționale. După obținerea autocefaliei, bisericile ortodoxe devenite independente din punct de vedere administrativ, au primit și dreptul de a sfinți Sfântul și Marele Mir pentru nevoile proprii.

În Biserica Ortodoxă Română acest act liturgic s-a săvârșit pentru prima dată la Mitropolia din București, în ziua de 25 martie 1882. În cei 117 ani de autocefalie, Biserica Ortodoxă Română a săvârșit sfințirea Sfântului și Marelui Mir de

19 ori, ultima dată în anul 1996. În timpul păstoririi Prea Fericitului Patriarh Teoctist, împreună cu sfințirea din Joia Mare, această sfințire s-a făcut de patru ori. Ca un lucru interesant trebuie să amintim că din anul 1921 până la recunoașterea de către Constantinopol a autocefaliei Patriarhiei Bulgare, Biserica Ortodoxă Română a sfințit Sfântul și Marele Mir pentru Biserica Bulgară.

Conform prescrierilor Bisericii Ortodoxe, compoziția Sfântului Mir este alcătuită din următoarele elemente: untdelemn curat de măsline, amestecat cu vin natural, curat, cu miros plăcut și cu diferite mirodenii, balsamuri și aromate, în număr de 36, aduse din Orient. Luni, în Săptămâna Patimilor, întâistătătorul bisericii sau un delegat al său face sfințirea apei care se va folosi la fierberea materiilor pregătite, sfințind apoi cu aghiasmă substanțele necesare cât și vasele care se vor folosi la pregătirea mirului. Procesul de fierbere, care începe marți, în Săptămâna Patimilor, este supravegheat de un preot și alți clerici, diaconi. În tot timpul fierberii, unul dintre diaconi citește din

Sfânta Evanghelie. Se încălzește vinul, la care se adaugă treptat mirodeniile prescrise, apoi se adaugă, în ziua următoare, și untdelemnul necesar. Mirul pregătit apoi se varsă în vase speciale, de regulă în formă de amforă.

În Joia Mare, în cadrul Liturghiei Sfântului Vasile cel Mare, are loc sfințirea. Vasele pline cu mirul pregătit sunt aduse lângă altar. În cadrul Liturghiei se citește patru rugăciuni de sfințire. Prima este citită de întâistătătorul Bisericii, celelalte de ierarhii mai mari, care urmează în rang după patriarh. Sfințirea Mirului, cum am scris, se face în Joia Patimilor din două motive: mai întâi pentru că mai înainte cu o zi facem pomenirea femeii celei păcătoase care a uns cu mir de mare preț picioarele Domnului, iar în al doilea rând pentru că actul sfințirii adună în jurul Sfântului Altar pe episcopii Bisericii, așa cum Sfinții Apostoli s-au adunat în jurul Mântuitorului cu ocazia Cinei celei de Taină.

După sfințire, Sfântul și Marele Mir se împarte episcopilor pentru întrebuințare, pentru scopurile sfinte.

Pr. Marius Maghiaru

Povățuiri duhovnicești

De nu te liniștești cu inima, liniștește-te măcar cu limba. Și dacă nu poți pune rînduială în gânduri, pune rînduială măcar în simțuri. Și de nu ești singur în cugetul tău, fii singur măcar cu trupul tău. Și de nu poți lucra cu trupul tău, întristează-te măcar în cugetul tău. Și de nu poți sta la priveghere, priveghează măcar șezînd pe patul tău sau chiar întins pe el.

Și de nu poți posti două zile, postește măcar pînă seara. Și de nu poți pînă seara, postește măcar să nu te sature. De nu ești curat în inima ta, fii măcar curat în trupul tău. De nu plîngi în inima ta, îmbracă-ți în jale măcar fața ta. De nu poți milui, vorbește măcar cu un păcătos. De nu ești făcător de pace, fii măcar iubitor de îmbunare. De nu te poți strădui, fă-te măcar în cuget netrîndav. De nu ești biruitor (asupra păcatelor), măcar să nu te mîndrești față de cei vino-vați. De nu izbutești să închizi gura celui ce birfește pe soțul tău, păzește-te măcar să nu te faci părtaş în aceasta cu el...

De iubești blîndețea, rămîi în pace. Și de te vei învrednici de pace, te vei bucura în toată vremea. Caută înțelepciunea și nu aurul. Îmbracă-te în smernie și nu în mătase. Caută să dobîndești pacea și nu împărăția...

Iată, frate, îndemnul meu: mila să-ți sporească în suflet pînă cînd vei simți în inima ta aceeași milă pe care Dumnezeu o are pentru lume!

Cuvinte despre sfințele nevoițe ale Sfîntului Ioan Scărarul, Filocalia X.

Sfîntul Mucenic Ioan Valahul (12 mai)

Sfîntul Mucenic Ioan Valahul s-a născut în Țara Românească, în secolul al XVII-lea, într-o familie de creștini nobili și bogați. Dar, în urma unei revolte împotriva turcilor din anul 1662, pe timpul voievodului Mihnea, Sfîntul Ioan a fost luat ostatec de turci. Apoi a fost cumpărat de un soldat păgîn, care l-a legat de un copac și l-a bătut crunt. Zdrobit de rușine și de durere, Ioan l-a tăiat pe păgîn în timpul somnului. După aceea, el a fost de îndată descoperit de alți soldați și dus la Constantinopol, înaintea vizirului, pentru a fi judecat. Dar vizirul l-a dat pe fericitul Ioan femeii celuia pe care îl ucisese el, ca ea să facă ce va voi cu dînsul. Femeia însă, i-a cerut să-i fie soț, dacă Ioan se va lepăda de Hristos și se va închina lui Mahomed. Atunci, Fericitul Ioan s-a însemnat cu semnul Sfîntei Cruci, chemînd cu credință numele lui Hristos. Fiind aruncat în temniță, mucenicul lui Hristos a fost cumplit bătut mai multe zile, în timp ce soția turcului tăiat îl silea mereu să păcătuiască cu ea, ca să nu mai fie chinuit.

Dar Sfîntul Mucenic Ioan, refuzînd a face cumplitul păcat, vizirul a poruncit să i se taie capul. Și așa s-a dus la Hristos, scăpînd de cursele cele înșelătoare ale acestei vieți trecătoare, mutîndu-se în ceata sfinților mucenici.

Pătîmirea sa a avut loc la Constantinopol, la 12 mai 1662, iar după alții în 1665.

Absolvenții Liceului N. Bălcescu din Giula, 1998–2002

**Maria Gurzău
Czeglédi,**
dirigintă

*Dragi
absolvenți,*

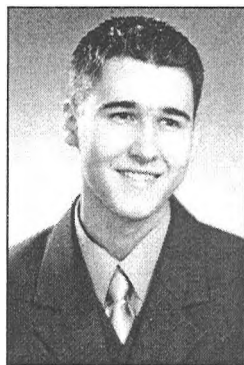
s-au scurs patru ani de când ne-am întâlnit și acum sînteți pregătiți pentru a păși pe căi diferite, marcate de scopuri și idealuri noi. În timp ce natura își revarsă dumnezeiescul său tezaur de minuni, voi ați ajuns într-o fază de trecere nu numai din inocența copilărie în anii maturității, ci și din băncile școlii în școala vieții. În aceste clipe de bun rămas, îl rog pe Tatăl din ceruri să vă ajute la împlinirea tuturor viselor voastre, precum și în cele mai grele clipe ale vieții.

Vă transmit și pe această cale mesajul meu izbuclit dintr-un cuget curat: oriunde veți merge, oriunde veți fi, să nu uitați de unde ați plecat; să nu uitați limba înaintașilor voștri; să fiți purtători de conștințe umane, de tot ce fericește, înobilează și înfrumusețează condiția umană.

Frumoasele amintiri vor rămîne adînc săpate în sufletul și în amintirea mea.

Adio, dragii mei!
Cu bine!

În data de 11 mai 2002 își ia rămas bun de la „alma mater” cea de-a 39-a promoție a Liceului N. Bălcescu. La apariția Foii, tocmai în ziua de vineri, vor da examen în scris din limba și literatura română. Elevii dirigintei Maria Gurzău Czeglédi sîmbătă își iau rămas bun de la profesori și colegi.

Zoltán Baktai

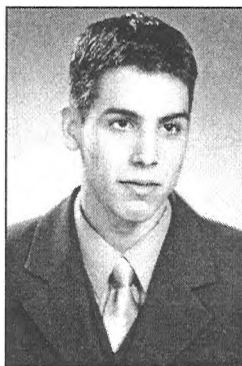
M-am născut la Giula, în ziua de 3 aprilie 1984. Clasele primare le-am început la școala nr. 3 din Giula și le-am terminat la școala românească din oraș. În timpul liber îmi place să citesc, să fac sport și să ascult muzică. Țelul meu este să reușesc admiterea la facultatea de medicină și după terminarea acesteia să lucrez ca medic stomatolog.

Iulia Balogh

M-am născut la Salonta, la 17 noiembrie 1983. Copilăria mi-am petrecut-o în orașul natal. Aici am terminat și școala generală și am început liceul. În clasa a 11-a am venit la Liceul N. Bălcescu pentru că vreau să-mi continuu studiile la Budapesta,

să însușesc cunoștințe legate de turism.

Toma Balogh

Sînt din Giula, unde m-am născut la data de 12 iulie 1983. Clasele școlii generale le-am terminat la școala românească din Giula. Aici am continuat și anii de liceu. În timpul liber îmi place să fac sport și să citesc. Studiile aș vrea să mi-le continuu la Academia de Poliție din Budapesta.

Vasile Balogh

M-am născut la Bichișciaba, în data de 19 august 1983. Școala generală am terminat-o la Újkígyós. Îmi place să citesc și să fac sport. Sînt membru al echipei de handbal Újkígyós-Bichișciaba. În viitor aș vrea să-mi continuu studiile la

Săptămîna viitoare va continua șirul examenelor de bacalaureat din următoarele obiecte de studiu: în ziua de luni, 13 mai, la limba și literatura maghiară, marți își vor pune la încercare cunoștințele din matematică. Miercuri va fi ziua examenelor din limbi străine.

Universitatea ELTE din Budapesta, la secția de istorie.

Gheorghe Ciotea

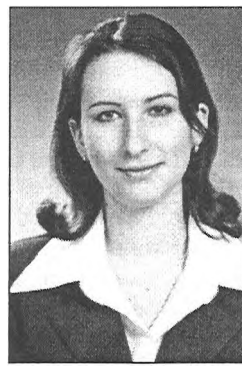
Provin dintr-o familie de români și m-am născut la 3 ianuarie 1984, la Giula. Anii copilăriei i-am petrecut în satul meu natal Micherechi. Aici am terminat școala generală. După aceea am devenit elev al Liceului Nicolae Bălcescu și aș vrea să-mi continuu studiile la școala de poliție din Seghedin.

Diana Domokos

Sînt născută la Giula, la 28 octombrie 1983. Anii de școală generală și liceu i-am petrecut la instituțiile școlare românești din oraș. Îmi place foarte mult muzica și literatura. Aș vrea să-mi continuu studiile la

Szolnok, să-mi însușesc cunoștințe legate de comerț.

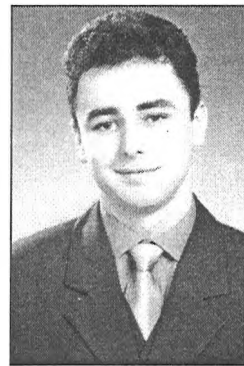
Boglárka Fazekas

M-am născut în data de 9 februarie 1984, la Salonta. Anii copilăriei i-am petrecut în orașul natal, unde am terminat școala generală și primii doi ani de liceu. Începînd cu anul 2000 am continuat studiile la Liceul Românesc din Giula. Planurile mele în legătură cu viitorul mă îndreaptă spre științe economice.

Marta Finna

M-am născut la Giula, în data de 27 decembrie 1982. Familia mea este originară din Chitighaz. Școala generală am făcut-o la Chitighaz. Îmi place să citesc și să pescuiesc. În viitor vreau să devin manager.

Tiberiu Gali

M-am născut la Salonta, la 11 februarie 1984. Anii copilăriei i-am petrecut în orașul natal. Aici am terminat școala generală și primii doi ani de liceu. După aceea am devenit elevul Liceului Nicolae Bălcescu din Giula. Îmi place să fac sport, să mă distrez cu jocuri la calculator și să ascult muzică. Țelul meu este să studiez informatica.

Anikó Gál

M-am născut la 3 septembrie 1983, la Salonta. Copilăria mi-am petrecut-o în orașul natal. Aici am învățat la școala generală și am început primii ani de liceu. Am fost membră a trupei de teatru și am făcut parte din grupul de dans sportiv, cu care am participat la mai multe concursuri. Cu doi ani în urmă m-am transferat la Liceul N. Bălcescu, pentru că vreau să-mi continuu studiile la Seghedin, la Școala Superioară Juhász Gyula.

Absolvenții Liceului N. Bălcescu din Giula, 1998–2002

Melinda Germán

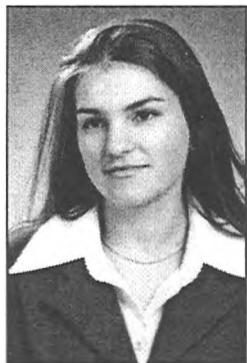
M-am născut în orașul Giula, în 9 decembrie anul 1983. Studiile obligatorii le-am terminat la școala românească. De doi ani studiez și la Școala de Arte „Talentum”, precum și la Școala de Muzică Erkel Ferenc. Îmi place să desenez și să cânt la violoncel. Vreau să-mi continui studiile la un institut de arte plastice ca să devin restaurator.

Andreea Gurzău

M-am născut la 1 august 1983, în orașul Giula. Anii copilăriei i-am petrecut în satul populat de români, Micherechi. În centrul atenției mele stau disciplinele umane și mă atrage ziaristica. Am colaborat la revista școlară „Liceenii” și scriu cu multă pasiune în săptămânalul Foia românească. Prezint și știri pentru radio-emisiunea românească. Vrînd să-mi îmbogățesc cunoștințele de limbă și cultură românească, m-

am prezentat la secțiile de română și culturalizarea maselor din cadrul Institutului Pedagogic Juhász Gyula din Seghedin. Aș vrea să devin ziaristă.

Ana Hegedűs

M-am născut la Giula, în data de 1 septembrie 1983. Sîntem patru frați. Anii copilăriei i-am petrecut la Giula împreună cu familia mea. Clasele primare le-am terminat la școala românească din Giula. Tot aici am terminat și școala medie. Am fost membră a corului școlii și de dansuri populare. Îmi plac disciplinele umane. În timpul liber fac sport și citesc. După terminarea liceului vreau să-mi continui studiile la Institutul Pedagogic Juhász Gyula din Seghedin.

Attila Iova

M-am născut în data de 29 martie 1984. Anii copilăriei i-am petrecut în satul meu natal, Miche-

rechi. Aici am terminat școala generală. Îmi place mult limba engleză. Aș vrea să-mi continui studiile la Székesfehérvár. Doresc să devin ziarist.

Diana Iovan

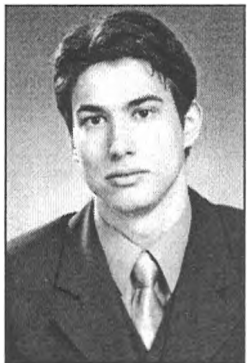
M-am născut la Salonta, în data de 17 septembrie 1983. În școala generală am participat la mai multe olimpiade și concursuri școlare, dintre care la cele de limba română și pictură am luat premii importante. Primii doi ani de școală medie i-am urmat la Liceul Teoretic din Salonta. În anul 2000 m-am transferat la Liceul N. Bălcescu din Giula. Fiind atrasă de disciplinele umane, m-am hotărît să urmez o facultate cu specialitatea română-engleză.

Lilla Karsai

M-am născut la Kecel, în data de 8 august 1983. Școala generală am început-o la Budapesta, dar am terminat-o la Medgyesegyháza.

Zece ani am fost membră a echipei de dansuri populare „Primăvara”. Îmi place să citesc, să cânt și să ascult muzică. După bacalaureat aș vrea să devin manager.

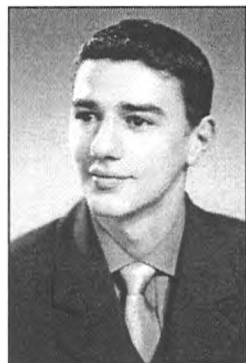
Emil Kovács

Provin din România. M-am născut la Deta, la 4 iulie 1982. O parte a copilăriei am petrecut-o în orașul natal, după care ne-am mutat cu familia în Ungaria, la Seghedin. Școala generală am terminat-o la Giula. În place limba engleză. Aș vrea să-mi continui studiile la Academia Militară.

Petra Mihut

M-am născut la 25 iulie 1983, la Giula. După absolvirea școlii generale românești, mi-am continuat studiile la Liceul N. Bălcescu, unde am făcut parte din echipa de volei. După terminarea liceului, aș vrea să-mi continui studiile la Școala Pedagogică Tessedik Sámuel din Szarvas ca să devin educatoare.

Răzvan Moț

M-am născut la Arad, în data de 18 noiembrie 1983. Cu un deceniu în urmă m-am mutat împreună cu familia la Chitighaz. Clasele primare le-am terminat la școala generală cu profil sportiv din Bichișciaba. Și în prezent îmi place sportul. Țelul meu este să studiez comerț exterior.

Tiberiu Nagy

M-am născut la Salonta, la 8 decembrie 1983. Anii copilăriei i-am petrecut în orașul natal, unde am terminat și școala generală. Liceul l-am început la Salonta, ca apoi să fiu elev aici, la Giula. În anii de liceu am început să cultiv baschetul. Pe lângă limbile română și maghiară, încă de mic copil am învățat și engleză, deoarece mama mea este profesoară de engleză. Aș vrea să-mi continui studiile la Facultatea de Vest din Sopron ca să devin inginer silvicultor.

Nora Nedráu

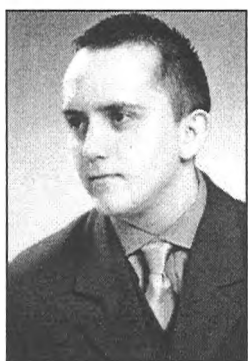
M-am născut la Giula, în data de 9 mai 1984. Școala generală am făcut-o la Aletea. De zece ani dansez în Ansamblul folcloric din Aletea. Fratele meu a terminat tot aici, cu doi ani în urmă, dar și sora mea mai mică umblă la această școală. Îmi place să ascult muzică și să dansez. Sportul meu preferat este voleiul. Din primul an de liceu sînt membră echipei sportive. În viitor mi-ar place să devin ofițer de armată.

Gabriela Oláh

M-am născut la 24 iunie 1984, în orașul Giula. Școala generală am terminat-o în Újkígyós. În centrul atenției mele stau disciplinele umane. Îmi place să citesc poezii și romane. În timpul liber prefer să ascult muzică. În viitor aș vrea să-mi continui studiile la Universitatea de Drept din Debrecin. Dacă nu reușesc la drept, aș prefera să devin profesoară.

Absolvenții Liceului N. Bălcescu din Giula, 1998-2002

Ioan Oros

M-am născut la Orosháza, în data de 10 iulie 1983. Anii copilăriei i-am petrecut în satul meu natal, Micherechi. Aici am terminat școala generală. Îmi place natura. Familia mea trăiește din agricultură, de aceea aș vrea să-mi continui studiile la Institutul Agricol din Mezőtúr. Și sora mea este elevă la liceul N. Bălcescu.

Alexandru Petrușan

M-am născut în data de 10 iulie 1983, la Giula. Școala generală am terminat-o la Micherechi. După aceea am devenit elevul Liceului Nicolae Bălcescu. Materiile mele preferate sînt istoria și educația fizică. În timpul liber îmi place să particip la diferite activități sportive din cadrul școlii. La fel ca și la majoritatea băieților, cel mai mult îmi place fotbalul. Printre planurile mele de viitor figurează profesia de financiar de frontieră.

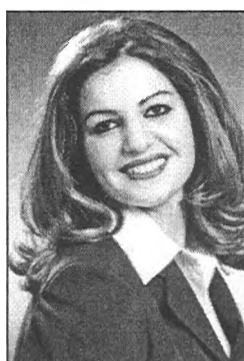
Irina Pui

M-am născut la Giula, în data de 10 noiembrie 1983. Studiile generale și cele medii le-am făcut în Școala Generală și Liceul N. Bălcescu din Giula. De 8 ani mă ocup cu desenul și cu tehnica de email. În anul 2000 am avut și o expoziție, împreună cu fratele meu, în aula Centrului Cultural Român. Vreau ca arta să rămână profesia mea de o viață, de aceea aș vrea să-mi continui studiile la Cluj, la Facultatea de Arte Plastice.

Anita Ruja

M-am născut în data de 27 mai 1984. Anii copilăriei i-am petrecut în satul meu natal, Micherechi. Aici am terminat și școala generală. După aceea am devenit eleva Liceului N. Bălcescu. Aș vrea să-mi continui studiile la Școala Pedagogică Tessedik Sámuel din Szarvas și să devin educatoare de grădiniță.

Eva Ruja

M-am născut în data de 6 septembrie 1983, la Giula. Familia mea trăiește la Micherechi. Anii copilăriei i-am petrecut în satul meu natal. Aici am terminat și școala generală. Aș vrea să-mi continui studiile la Institutul Agricol din Mezőtúr.

Gheorghe Ruja

M-am născut la 27 iulie 1983. Anii copilăriei i-am petrecut la Micherechi, aici am terminat școala generală. Materiile mele preferate sînt istoria și educația fizică. Am participat cu succes la mai multe concursuri sportive, sînt membru al echipei de fotbal și volei. Studiile aș vrea să mi le continui la Școala Superioară din Budapesta. Aș vrea să devin vameș.

Silvia Ruja

M-am născut în data de 23 octombrie 1983. Școala generală am urmat-o în satul meu natal, la Mi-

cherechi. Primii trei ani de școală medie i-am urmat la Liceul Erkel Ferenc din Giula, iar în ultimul an m-am transferat la Liceul N. Bălcescu. Vreau să-mi continui studiile la Institutul Economic din Bichișciaba.

Ioan Santău

M-am născut la Giula, în data de 30 aprilie 1983. Clasele primare le-am terminat la Chitighaz, unde trăiește familia mea. Îmi plac jocurile la calculator și să desenez. Vreau să-mi continui studiile în România și să devin grafician.

Clara Szabó

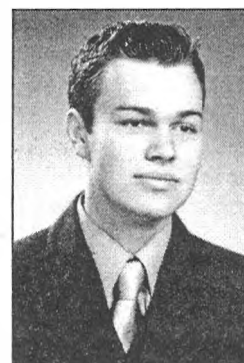
M-am născut la 10 iulie 1983, la Giula. Am urmat școala ge-

nerală Implom József și școala românească din orașul natal. Patru ani am învățat și la școala de artă. De doi ani cînt la violoncel. După examenul de bacalaureat vreau să-mi continui studiile la Facultatea de Drept din Debrețin.

Eva Szabó

M-am născut la Salonta, în data de 17 octombrie 1983, unde mi-am petrecut și anii copilăriei. Aici am terminat și școala generală. Îmi place să fac sport și să citesc. Țelul meu este să termin cu bine liceul și să studiez la facultatea de Științe Economice Szent István, din Gödöllő.

Adam Sucigan

M-am născut la Giula, în data de 27 martie 1984, unde trăiesc cu familia mea. Aici am terminat și școala generală. Îmi place să ascult muzică, să citesc și să fac sport. Aș vrea să fiu admis la Facultatea de Drept Eötvös Loránd din Budapesta. După terminarea

studiilor aș dori să activez și pe plan politic.

Andrei Takács

M-am născut la Seghedin, în data de 27 iulie 1984. Clasele primare le-am făcut la Apátfalva, Seghedin și Giula. După absolvirea Liceului N. Bălcescu aș vrea să-mi continui studiile la Institutul Pedagogic din Seghedin, la secțiile română-geografie.

Rita Zsigmond

Sînt născută în data de 12 mai 1983, în orașul Constanța. Din 1983 mi-am petrecut copilăria în orașul Salonta, unde am început și anii de școală. În clasa a șasea m-am transferat la Liceul Teoretic, unde am fost admisă mai târziu la profilul informatică. În speranța reușitei la examenul de bacalaureat și admitere aș dori să-mi continui studiile la universitatea din Seghedin, la profilul economic sau limba engleză.

Ziua de 23 aprilie a fost o zi de doliu pentru muzica populară românească, pentru spiritul românesc în general. Atunci l-am condus pe ultimul drum pe marele valorificator al folclorului muzical autentic, pe *Drăgan Muntean*.

În acea zi am avut senzația că nu s-a înmormântat un om, ci chiar muzica însăși, pentru a putea renaște din propria-i cenușă, asemeni Păsării Phoenix.

Drăgan Muntean s-a născut în urmă cu 47 de ani în Poienița Voinii, județul Hunedoara, în Ținutul Pădurenilor, zonă etnografică distinctă, de trecere între Banat și Ardeal, prea puțin cunoscută înainte de el. În viața de zi cu zi a îmbrățișat cariera militară, fiind colonel de poliție.

Aproximativ 10.000 de persoane au însoțit cortegiul funerar prin Deva, în timp ce alte circa 3.000 așteptau coloana mortuară la Leșnic, localitatea de reședință a marelui dispărut. Pădurenii, îmbrăcați în frumoasele lor costume naționale, au coborât din mun-

Adio, Drăgan Muntean

ții lor, M-ții Poiana Ruscă și i-au adus, după tradiție, un imens brad împodobit.

Nu funcțiile pe care le-a ocupat, nu premiile pe care le-a obținut, nu înregistrările realizate de-a lungul carierei l-au făcut atât de iubit. Drăgan Muntean a fost simbolul unei zone al cărei potențial folcloric nu fusese descoperit și valorificat până atunci. S-a identificat atât de mult cu Ținutul Pădurenilor, încât pentru locuitorii acestui spațiu istoria se împarte în două perioade, înainte și după Drăgan Muntean. De acum încolo, oriunde va fi întâlnit și întrebat un pădurean: „De unde ești?”, va răspunde cu mândrie: „Sunt pădurean, sunt de-al lui Drăgan Muntean”.

Lacrimile din ochii pădurenilor veniți la înmormântare m-au făcut să înțeleg de ce l-au iubit toți atât de mult pe Avram Iancu.

Pentru că el se identificase atât de mult cu viața și suferințele moșilor, încât nu

s-a întâmpat, dar cum noi oamenii suntem așa de trecători și așa de mici pe lumea

nești, cântecele pe care le iubesc toți românii. N-o să uit niciodată momentele acelea de emoție și-mi pare foarte rău că acest trio s-a destrămat înainte de vreme. Cerurile să i se deschidă și D-zeu să-l primească în brațele lui, pentru că Drăgan merită acest lucru,

mai era un om, deosebit prin calități, ci suma tuturor. El nu mai era el, el era ei. Tot astfel, mutatis mutandis, la Leșnic, pădurenii nu înmormântau pe unul de-al lor, un om drag, ci se înmormântau pe ei înșiși.

Nădăjduim că, asemeni curcubeului apărut pe cerul Devei după depunerea sicriului în pământ, și steaua pădurenilor, steaua lui Drăgan Muntean, va mai lumina încă multă vreme spiritul românesc.

Este foarte greu să fii obiectiv când scrii despre un prieten și este aproape imposibil să nu devii patetic când evoci dispariția sa. De aceea, vom reproduce de pe banda magnetică impresiile, spuse printre lacrimi, de unii dintre cei care au împărțit cu Drăgan bucuriile și tristețile scenei.

Traian Jurchela: „A fost o zi cum n-aș fi vrut să fie, acum în Postul Paștilor, mai ales pentru că a dispărut un prieten drag al meu, un coleg de cântec. E o pierdere formidabilă pentru folclorul ardelesc, pentru zona pădurenilor în mod special, pentru că el a fost un suflet sincer și curat și a tratat cântecul, așa cum doar câțiva interpreți o mai fac în ziua de azi, când și așa există o mare tentație de a face ceva facil, care să-ți aducă un câștig de moment. Am fost pe baricade amândoi și am crezut în ceea ce am făcut. Nu-mi vine să cred că

asta, oricând ne putem aștepta la pasul pe care trebuie să-l facem dincolo.”

Nicolae Furdui Iancu: „Împreună cu marele artist, pentru că așa trebuie să-l consider, eu, Nicolae Furdui

să trăiască liniștit acolo unde a plecat dintre noi.”

Ioan Bocșa: „Pe Drăgan îl rog să ne ierte că i-am răpit fiecare câte un pic din viață, și dintre noi artiști și din public, iar dacă nu i-am răpit am

Iancu și Ioan Bocșa am alcătuit, într-o perioadă grea pentru România și pentru viitorul ei un trio de aur, cu care am apărut în scenă și am cântat cântecele noastre româ-

acceptat să ni-l dăruiască. Să îi dea D-zeu liniștea care o tot căuta și hodină și să știe că pământul n-a rămas pustiu deasupra.”

Adrian Șimon

Nicolae Nicoară-Horia

Nu moare Cântecul...

aprilie, 2002

In memoriam Drăgan Muntean

Motto: „Doamne-atâta mi-i de greu
C-am plecat din Satul meu...”

Nu moare Cântecul, cântecul – nu!
Precum lumina stelei ne urmărește veșnic,
Ce tristă-i înserarea de când nu mai treci tu
Prin Satul de o seamă cu Poezia – Leșnic!

Acum, în Postul Mare, Pilat pe mâini se spală,
Iisus înspre Golgota își duce lemnul greu,
Aprilie cu floarea brumată de-ndoiă
În Calendarul vremii te va jeli mereu...

Lângă-asfințite dealuri, între păduri și cer,
Mocnit va arde jarul aducerii aminte –
Ce vămi întunecate, Drăganule, te cer
De nu mai vii la cină înduioșind cuvinte...

De tace cântărețul, el, Cântecul, nu pierde
Precum lumina stelei apusă de demult –
Pe dealuri pădurene toți pomii de durere
Îți troienesc deasupra al florilor tumult...

Un steag căzut în bernă, acolo-n prag de casă,
Tu, frate drag, mă iartă, mai amăgesc puțin
Și eu această iarbă sortită pentru coasă –
Doinit să-ți fie somnul în veci de veci, Amin.

Există în calendarul popular din anumite zone (Moldova, Dobrogea, Maramureș, Bistrița-Năsăud, Banat) o interesantă sărbătoare numită *Paștile Blajinilor*. Sinonimă cu *Paștile Morților*, este o sărbătoare cu dată mobilă și se ține, de obicei, în prima luni după Duminica Tomii.

Blajinii sînt reprezentări mitice ale oamenilor primordiali, ale moșilor și strămoșilor. Sînt oameni deosebit de credincioși, buni la suflet, blînzi și înțelepți. Conform credinței populare aceștia trăiesc la hotarul dintre „lumea de aici” și „lumea de dincolo”, la vărsarea Apei Sîmbetei în Sorbul Pămîntului. Ca înfățișare, ar fi oameni mici de statură, cu corpul acoperit cu păr și care umblă goi. Bărbații se întîlnesc cu femeile o singură dată pe an, de *Paștile Blajinilor*, cînd se

Paștile Blajinilor

împerechează pentru a face copii. Băieții sînt crescuți de mame pînă pot să se hrănească singuri, după care trăiesc împreună cu bărbății, în post și izolare. Cu toate acestea ei nu știu să calculeze sărbătorile. De aceea oamenii de aici îi anunță aruncînd în apele curgătoare în vinerea sau sîmbăta din Săptămîna Patimilor coji de ouă înroșite și fîmături de colăcei.

Rugăciunile și posturile *Blajinilor* apără omenirea de marile distrugerii, de cutremure, potop, căderea cerului pe pămînt, întunecarea soarelui și a lunii, incendiul cosmic sau înghețarea lumii. De asemenea,

Paștile Morților la românii din Apatu

ei ajută sufletele morților în Marea trecere de pe *Lumea Această* pe *Lumea Cealaltă*, înlăturînd piedicile pe care

le ridică Vămile Văzduhului și Apa Sîmbetei, care înconjoară pămîntul de trei ori, ca un șarpe încolăcit.

Drept recunoștință pentru toate acestea românii le-au dedicat o sărbătoare. Lunea Morților, zi consacrată pomenilor pascale a primit în timp numele de *Paștile Morților*. În această zi femeile se duceau la cîmîtir, boceau la morminte și dădeau pomeni peste mormînt, ouă roșii și colăcei, dar nu împărțeau vin.

Oamenii credeau că pot petrece astfel *Paștile* împreună cu strămoșii prin venirea spiritelor morților cînd se deschid mormintele și cerurile la Joimari. În același timp *Blajinii* puteau să afle și ei în țara lor îndepărtată despre Paști și să se înfrupte cu resturile de alimente trimise pe apă, căzute pe pămînt și în iarbă sau date de pomană de cei de aici.

— adrian —

Poetul băntăian Lucian Magdu și-a descoperit vocația creatoare în timpul lecturilor de început, devenite consistente și profunde la vârsta adolescenței înflăcărate din timpul studiilor de la Liceul Românesc „Nicolae Bălcescu” din Giula. Deși a debutat ca elev al școlii generale (1950), anul dublului debut care-l consacră ca elev-actor și poet este 1955, publicându-i-se poezia *Mărturisire*, arta sa poetică, în ziarul românesc *Libertatea noastră*. Cu foarte puține excepții, Lucian Magdu este un creator român de expresie maghiară. Poeziile lui, selectate din diferite publicații, s-au bucurat de norocul de a fi tălmăcite în limba română de talentatul traducător Constantin Olariu din București, apărând în volumul *Confesiune*, în anul 1991.

Să ne reamintim de creator și creația lui poetică, să îl citim mereu, descoperindu-l și descoperindu-i frumusețea și profunzimea stilului poetic.

Copilăria și adolescența — două teme poetice predilecte, sunt prezente în nenumărate poeme. Băntăia, satul natal, și copilăria sunt cuprinse în metafora „mirifica cetate”. Spre locul nașterii și al copilăriei — un continent oniric — își aruncă mereu privirile creatorul Lucian Magdu, transformându-le într-un basm propriu: „Oh, a fost odată /

In memoriam Lucian Magdu (1937–1968)

Da, a fost ca niciodată”. Meleagul copilăriei este spațiul care-i dă poetului sentimentul liniștii sufletești și cel al liniștii poetice, simțind puternic legătura permanentă a băntăilor sufletești cu oaza de liniște, Băntăia: „Și veșnic fiece bătaie / a inimii-mi rămâne-aici / pe acest meleag” (*Bun-rămas — Búcsú*). Nelipsit este chipul mamei, al tatălui cu preocupări intelectuale, al surorii, al Anitei — „copila mea” și al bunicului cu preocupări câmpenești. Amintirea atmosferei adolescentine de la liceu (*romantic amalgam*) îi are ca protagoniști pe colegii lui: „Băieți și fete, luminosi cortegiu”, „...nesecat șuvoi”, „...Săni mici și agresivi, și umeri tari” (*Amintire — Emlékezés*).

Creator de pasteluri în stil tradițional, Lucian Magdu are un puternic sentiment al naturii în desfășurarea ei ciclică: *Primăvara — Tavasz* este anotimpul exploziei florale, al aromelor, cu corespondența lor în fidelitatea și reciprocitatea sentimentelor erotice:

„Domuri de flori de liliac / și-n inimă un glas divin / sărut furat din paradis / ...Spre tine-aleargă / Ferice-i inima / O, crezi în stărnirea ei curată.” În *Noaptea de vară* — poezie scrisă

în limba română — satul patriarhal este surprins în mișcări ce se succed atenuat pînă în momentul nocturn, cînd, în tăcutul sat „Nu mișcă nici-un vânt”, alternaînd cu imaginea satului plin de mișcare din *Prima poezie — Első vers*, în care elementele ce dau viață specifică sunt: norul de colb, biciul ciurdarului, oile seceră iarba... țârăie greierii-n tufe mute, iar păstorul de veacuri „zice o doină de jale / zice din fluier durerele sale”. Toamna „fantomatică” din *Sărutul toamnei — Őszi életkép*, cu elemente specifice „Ninsoarea de frunze... Cînd de cocori” creează o stare de inconfort interior. În *Amurgul zilei — Alkony*, poetul se „revanșează” prin prezența unor imagini poetice notabile a astrului zilei „Strălucitorul Ra...”, „Roată de foc din cer căzând încet”, „în poala aromitorului pămînt”. *Iama* și „sărutul” ei este prezentă prin „Alba și sfînta promoroacă”, „O diademă cristalină / Minune a iernii” (*Promoroacă — Zúzmara*).

Poet solar și al speranțelor ce „țâșnesc din ziua de ieri”, Lucian Magdu este și cîntăreț al iubirii: „Cînd ninge ușor și / stelele de aur ard timide-n cer” teama

pentru iubirea trădată se furișează în sufletul poetului. În țesătura liricii sale descoperim poezia iubirii, muza inspirației („frumoasa mea soție”) este celebrată fără s-o numească nici măcar o singură dată pe numele ei adevărat. Poetul a făcut pentru muza lui o pasiune pârjolitoare, consacrandu-i mai multe poezii, precum frumosul poem *Nocturnă — Éji dal*: în peisajul de „noapte violetă”, pereche de îndrăgostiți plutește în apa râului, sub protecția Lunii — „celesta portocală” — oglinda în care se privesc iubii și martora iubirii nocturne, alături de „o bătrână, enigmatică salcie”. Malurile râului sunt grele de flori — metafora trăirilor erotice profunde, iar bucuria marii iubiri este asistată și sporită de „albastrele scilipiri ale albastrelor stele”. Atât tema iubirii, cât și simbolistica culorii albastre îl apropie pe creatorul din Băntăia de marii cîntăreți ai iubirii din lirica universală: Leopardi, Novalis și Eminescu. Muza poetului, frumoasa lui soție, își face loc în sufletul cititorului, asemenea muzei lui Dante — Beatrice, a Laurei lui Petrarca, asemenea muzei lui Eminescu — Veronica Micle. Timpul, trecerea lui

dureroasă și presentimentul morții constituie substanța poetică a poemelor: *Timp trecător — Múló idő*, *Pe dig — Mólón*, *Meditație — Meditáció*, *Destin — Bizony nehéz a sora*, *Dor zadarnic — Hasztalan vág*... Poezia genezei neamului românesc, *Fantezie română — Román fantázia* cuprinde patru cicluri și este o miniatură a spațiului geografic românesc din cele mai vechi timpuri, o natură generatoare de apetit existențial, într-o viziune solară: „Lumina curge / Pe satul-n trezire... / Plutește tot satul / Sub raze de soare / se bucură munții”.

În contextul literaturii române din Ungaria, privind tema iubirii și împlinirii ei în universul casnic, poetul Lucian Magdu este înrudit cu Alexandru Hoțopan, cu sublinierea că la acesta din urmă devine o realitate poetizată, iar la Lucian Magdu un „un foc sălbatec — sfîșaior”, un ideal...

Îndrăznim să-l încadrăm pe poetul băntăian în filiația spirituală a înaintașilor clasici români, patronii spirituali ai poetului: Vasile Alecsandri, Mihai Eminescu, George Coșbuc, Ion Pilat, Lucian Blaga și Tudor Arghezi. Poet al vîrștelor trăite la temperatura talentului autentic și a structurii sufletești, Lucian Magdu este un liric profund, trăind și creînd sub cupola unor simboluri tragice.

Prof. Lucreția Fluieraș, Szarvas

Din povestirile lui Teodor Șimonca

Uomu cu culcușu

(Snoavă)

Așe o fost înt-on sat on ficior ș-o fată dă sărac. Numa fata tare o fost frumoașă. Ficioru tăt îi făgăde că dacă u-a lua ș-a mere dîpă iel, ie n-a trebui să lucre, că iel are atîta avere dă și dacă or fi zece prunci p-îngă ie, ș-atunce a ave ce mîncă și ce be.

Fata zice:

– Nu – zice – că o dată – zice – p-îrînș tîi nu or ave voie să ma iei, că n-am avere. A doaua uară – zice – să poate vuji dă t-i urî dă mine și apu atunci îi sta să mă fîpi în lume.

– Nu! Ascultă, tu dragă, numa m-ascultă, că nici o zîmîntă nu-i ave dacă-i fi cu mine – zice. – Io – zice – am avere, că avere cît-o am – zice – la șapte înș, la șapte gazde să să-mpărtaşcă, și atunci ar fi frumoașă avere la fieștecare.

– Nu-i voarbă, – zice, – da' pont d-aceie. Mai bine-ai fi sărac, că mai cu drag aș mere dîpă tine dîcît așe. Nu zic că – zice – nu-m place dă tine! Îm place. Că vād că mă iubești tare.

D-apu atîta-atîta, pînă cînd să-nvoiește fata și să mărîtă dîpă iel. D-apu cum o zîs fata? P-îrînș lui nu tare o vrut. Numa tata ficioru-lui o zîs cătă mama ficioru-lui:

– Tu muiere, atîta avere are pruncu nost cît în sat șapte gazde. Apu dacă n-a pute fîne iel o muiere – zice – cu cilediu ii cu tăt, să nu aibă ie avere – dară – ap-atunce n-a pute și dacă a ave ie dă șapte uări atîta cît are pruncu nost.

– No bine, no – zice g-ăzdoae – iei-o dară.

U-o și luat. E, numa c-o trecut dîn vreme, apu știi că cînd îi sîta, ș-aceie tăt pîn cui să pune, d-apui dacă să vetește, mai ajunje și pă jos. Așe și s-o-ntîmplat. Cînd odată tăt să gîndește iel că uare dî ce u-o luat. Că frumusața trece, și iel cu sārăciie-n spate îi cu ie. Haba are iel avere, că-l muștrau ceielat.

– No, tu muiere ce mîndră, n-ai adăugat cătă avere ta nimica. Noi – zice – și dacă u-am luat, cum îi așe-i, dă tr-iește dînt-a ii! Dă' tu o fîi dînt-a tău!

Neacă astăz, neacă mîne, dî l-o vreme să gîndește: „No, lasă numa, că fac io să mă lese!” D-așe iel iera corheu, nu-i voarbă că o și avut dîn ce be. (Și io am avut gazdă care o fost corhei.) Hhe!

Zice-nt-o sară cătă ie:

– Tu – zice – pîn-amu tâte-or fost cum or fost. Și tu ai fost mai tînără, și io mai tînăr. Amu așe culcuș în fă care nici o zîmîntă să nu aibe! – No, no – zice – face-ț-oi, face-ț-oi.

D-apu, ca și nante d-aceie, ie i-o scuturat sālmajacu să fie puhab și cînd îi... Vine dă la birt sara, zice:

– Aci m-ai făcut culcușu? – D-apu inde fi l-oi face? – Hei(!), mama-ncoace, mama-ncolo a ta! – Dă(!) să margă! O bate!

– No – zice – d-apu inde să-ț fi făcut? În colnă? – Acolo – zice – m-ar fi plăcut să dorm.

– În colnă? No, nu-i bai – zice – că mîne sară acolo fi l-oi face.

– Acolo, dară.

Cînd îi în ceie sară, iară vine bat acasă. Mîncă dă mîncat, cinează dară cît cinează.

– Inde mi-i culcușu?

– Apu haida – zice – că ai zîs că-n colnă.

Mere-n colnă:

– Ap-aiice să dorm io? – Apu iară dă să margă!

– D-apu inde să fi l-oi făcută? Amu-n casă n-o fost bine, aice nu-i bine. Pă tăt locu inde zîci, fi-l fac, numa să fie bine.

O bate iară.

– Mie – zice – p-ă jireada ce dă fin să-m faci mîne sară.

No, gîndește ie că amu p-ă jireada ce dă fin să-i facă. Cînd îi ceie sară, iară vine bat, iară să știu io ce.

– Amu – zice ie – amu știi ce? Dacă mi ști spune că inde ai zîs ieri sară, numa așe-i și că inde fi culcușu.

Tăt să gîndește, amu vede iel că-i prins. Amu nu-i ca-n cele sări că „hop! ap-aiice m-ai făcut?” Tăt să gîndește, tăt să gîndește... (...) Dî l-o vreme i-i somn. Zice:

– Inde m-ai făcut, acolo m-ai făcut, numa merem să ne culcăm. Numa și tu vii cu mine.

– Bine – zice – că m-arg.

Mere drept la jireada ce dă fin, iera acolo scara, o făcut acolo p-ă fin culcușu. No, să culcă. Tăt să gîndește iel că ce vină să afle. Să uită: iera mîndru stele, să uită la stele, dî l-o vreme zice:

– Ce-i aceie acolo – zice – stelile acele?

– Acele – zice – îs Fușteii. Iară să mai uită:

– D-ap-aceie acolo – zice – acele?

– D-ap-aceie-i Coasa.

– D-apu – zice – acolo – zice – acele stele?

– Aceie-i Căruța.

– D-apu – zice – acele, ia colo?

– Acela-i Ursu.

– D-apu acele multe laolaltă?

– Aceie-i Găinuța!

– Ai, f..tă-te dracu – zice – aici m-ai făcut așternutu, inde să să cace Găinuța p-ă obraz la mine?! – D-apu dă (!) să margă!! O bate.

Zice:

– Ai grije, mă, că să uită Ursu la tine, și să știi că vine și mă scoate p-ă mine și te omoară(!) p-ă tine.

E-ei-ha! Dăloc u-o lăsat și nu u-o mai bătut.

Așe cu asta poveste-i gata. Dacă trăiesc, ș-astăz îș veselesc. Dacă nu, or urîț, s-or hodini.

Culegere și prelucrare de
Al. Hoțopan

Din fabulele lui Esop*

Leuu și broasca

Odată leuu o auzîț orăcăitu unei broaște care se scîncea cu glas tare. Leuu, după vîietu mare ce-l făcea, o crezut cum că treabă să fie o dihanie mai mare dîcît broasca, așe că s-o întors cătă parte aceie dă inde vine glasul acela și, cotînd dîn fir în păr tăt locu, află broasca. Pune picioru p-ă ie dă și turtește p-ă moarte.

ÎNVĂȚĂTURA: Nu treabă să ne spăriem dă fiece lucru ce auzîm pînă nu videm cu uăti noști că-i adevărat uă nu.

Leuu, vulpe și măgaru

Leuu, vulpe și măgaru să împretiniră și umblau laolaltă să vîneze. După ce adunară ii trei cît le-o trăbuit, leuu îl cere p-ă măgar să împărtaşcă prada. Măgaru împărtește frățește tăt ce-or vînat în trii părț, apoi zice cătă leu să-ș ieie parte care-i place lui. Leuu, vîzînd asta, s-o mîniat p-ă măgar, și-l lovîră cu brîncă p-ă măgar dă-l și omorîră. Apoi să-ntoarge cătă vulpe și-i zice:

– Amu treci dă împărtește tu!

Vulpe să prinde dă împărteală, făcūră o parte mare dă tăt și o p-ărticică mică micuță. La asta leuu zice cătă vulpe:

– Oh, jupîneasă vulpe, cine te-o nvățat să împărtești cu atîta direptate?

La asta vulpe îi răspunsă:

– Am v-ăzut ce-o p-ăfîț bțetu măgar, apu p-ățanie lui m-o înv-ățat să împărtaşcă „frățește”.

ÎNVĂȚĂTURA:

Oamenii să înț-ăleptesc cînd vād p-ă alți p-ățînd rele și n-ădreptăț.

*Esop, Aisopos, (c. 620 – 560 î.e.n.), fabulist grec, originar din Asia Mică.

Am citit că...

După cîte m-am dat sama în viața me dă pîn-amu, la cii mai mulț oameni – s-ănătoși trupește și sufletește – le plac glumele. Și mie-m plac. Nu pre să-ntîmplă ca, dacă-m ajunje în brînci on uîșag în care aflū și glume, d-on fel u-ă dă altu, să nu le cîtesc cu mare băgare dă samă, ca să le-nț-ăleg bine – că unele îs cam complicate, și numa citite cu mare grije și înteres le poț înț-ăleje în întrejime. Așe stau lucrurile cu glumele dîn uîșaguri.

Numa că oamenii mai glumesc și îi întră ii, adecate să p-ăcălesc cu una și cu alta, ca să le mai treacă dîn năcazurile dă toate zilele. Sîncer să fîu, mie, cu măsura, și așe-m plac și le ascult cu mare dăsfătare, – mai ales cînd îi voarbă dă alfi. No, cu asta nu vreu să zic că numa „p-ă ptele altuie” îm place să zîmbesc, dă' ce-i dirept îi dirept, îi mai ușor să rîz dă cineva dîcît să fîi tu dă rîs.

No-ami, tătă lume și cum că ieste în an o zî cînd oamenii, – tînări și bătrîni d-o-potrivă, – prăbălesc să să p-ăcălească unii p-ă alfi cu glume dîn cile mai bine gîndite. Îi voarbă dă zîua întîie a lui aprilie. Nu știi cînd o luat naștere datina asta, dă' d-aceie-m aduc bine aminte că și în prunciie me care dă care ne străduiem să gîcim p-ăcăliri dă tăt felu pîntru hortacii noști, și că tare bine ne p-ăre cînd nimerem să-i p-ăcălim cît mai „s-ănătos”. Numa că odată, cînd amu ieram ficioraș „cu pene”, și p-ă mine m-or p-ăcălit în așe măsură dă cît oi trăi n-oi uita... Amu s-ar cuveni să v-ă povestesc p-ățala me, dă' – să-m fie cu iertare, – nu vî u-oi scrie negru p-ă alb, dăuarece așe-i dă năcioplîță dă nu să cuvine s-o spun.

Tătă așe le-am amintit numa d-aceie că înt-o gazetă dîn Românie am citit o p-ăcală care mie tare m-o plăcut, și cred că la mulț dîntră cititorii mnei le-a plăce. (Nu-i vina me că numa la luna și ceva am ajuns să v-o povestesc, dă' treabă să știț că uîșagurile dîn România ajung la mine numa cu mare întîrziere.)

Bogăt și dăstul că am citit înt-o gazetă românească cum că dă unu aprilie academiștii dîn Suedie or înștiințat ascultătorii unui radio cum că or dăscoperit on fel dă serum care, dacă-l dă la vaci să-l mînce, atunci vaca acie, în loc dă lapte, dă ap-ă dă băut mai bună dîcît ce dîn fîntînele țării, la care i-i să adăugă și o „putere” dă t-ămădire mai puternică dîcît cile mai moderne leacuri, și că ajută la lunjire viefi cu cel pușin patru-cinci ani... u-ă și mai mulț.

Omu ar crede că o veste ca asta nici nu poate prosti p-ă nime, numa că adevăru-i altu: sute dă ascultători s-or prezentat la radio cu rugămintă ca să le spună inde și cum ar pute cump-ăra serumu amintit, și numa cu greu or vrut să creadă cum că numa d-o glumă dă unu aprilie-i voarbă.

Gluma-i glumă, numa că nici asta nu-i fără învățatură. După p-ărere me, faptu că o mulțime dă oameni cred cu ușurință acărce veste proastă, treabă să le deie dă gîndit și la politicieni, mai ales în zile cum îs cile p-ă care le trăim amu. Răspundere-i mare, la care s-ar cuveni să să adăuje și cump-ăneală cînstită. Io așe vād lucrurile.

Vă dorește s-ănătate cît mai bună și numa bine:

Ion Podaru
pensionar

Fotbal

Micii fotbaliști din Săcal

Elevii școlilor generale din Ungaria au posibilitatea să facă sport de masă, respectiv să prac-

Richárd s-a dovedit cel mai bun jucător, golgheter a fost *Mohácsi Péter*. Din promoția 1993/94, cel

țiat și răsplătit cu un premiu *Renato Taga*. Competiția de la Săcal a fost și un fel de selecționată, în urma căreia 20 de fotbaliști din Săcal au fost selecționați, calificându-se pentru următoarea întâlnire de la Berettyóujfalu.

Alexandru Trippon, directorul școlii din Săcal și îndrumătorul lotului de fotbaliști ne-a declarat: „Sîntem foarte mulțumiți cu rezultatele obținute. Sportivii noștri au fost aleși pe baza rezultatelor lor, pe baza jocului pe care l-au realizat, precum și prin golurile marcate.”

MIC

Fotbaliștii din categoriile de vîrstă 1995/96

tice fotbalul și în cadrul programului național *Bozsik*. Școala generală din Săcal ia parte la Programul național *Bozsik II*. Acest program oferă posibilitatea unor antrenamente sistematice, zilnice, în trei categorii de vîrstă: promoțiile 1995/96, 1993/94 și 1991/92. În zona de sud a Bihorului, fotbaliștii școlilor din Komádi, Biharkeresztes și Săcal formează un grup regional. Prima competiție a acestor echipe s-a organizat la 27 martie, la Komádi, cea de-a doua la 13 aprilie, la Săcal.

La ediția de la Săcal, sportivii localității-gazdă s-au dovedit drept mai buni. Fotbaliștii din categoriile de vîrstă 1993/94 și 1991/92 au cîștigat toate meciurile. Cei din promoția copiilor de grădiniță (1995/96) n-au avut atîta noroc.

La concurs au participat 19 echipe, în care au evoluat 150 de tineri fotbaliști. Vreo sută de spectatori au fost curioși să vadă, cît de pregătiți sînt viitorii fotbaliști. Juriul competiției i-a premiat pe cei mai buni jucători, șase copii din Săcal. În categoria 1995/96, *Taga*

Fotbaliștii din categoriile de vîrstă 1993/94

Fotbaliștii din categoriile de vîrstă 1991/92

mai bun portar a fost *Vasile Boncza*, iar golgheterul cel mai bun s-a dovedit *Tamás Trippon*, cel mai bun jucător: *Gheorghe Drimba*. Din categoria celor mai tineri a fost eviden-

Gimnastică

Dan Potra și-a urmat steaua

Părinții gimnastului timișorean sînt convinși că după ce fiul lor a cîștigat concursul la individual compus la Europene, va atinge apogeul carierei la JO de la Atena din 2004

„Dan și-a urmat steaua lui de la vîrsta de cinci ani”, spune cu mîndrie mama primului campion european la individual compus din istoria gimnasticii masculine românești. Dan, cel de-al treilea copil al familiei Potra din Timișoara, a reușit la 25 de ani o performanță unică. Nimeni din familia lui nu s-a așteptat la asta. Chiar anul trecut mama lui, Elena, în prezent pensionară, i-a sugerat să mai renunțe la aparate și să se concentreze asupra unui singur. „Dan este foarte ambițios și nu a renunțat niciodată la nimic legat de sport, nu a suportat nici măcar o sugestie de la nimeni”, spune ea. Fratele lui mai mic, Cătălin, a făcut și el gimnastică, dar numai pînă în clasa a patra. „El nu a avut talentul lui Dan”, adaugă tatăl acestora, Aurel Potra, angajat în prezent la Politehnica Timișoara ca cizmar și reparator de mingi.

Dan a fost dus la gimnastică de mama lui pe cînd nici nu împlinise cinci ani

Au trecut de atunci aproape două decenii. „Cînd pleca în altă localitate, ne duceam copilul la gară și asta era toată contribuția noastră”, mărturisesc părinții gimnastului. Ei spun că fiul lor iubește gimnastica mai mult decît orice. De aceea nu are absolut nici un fel de hobby și nici o altă ocu-

pație în afara sportului. Îi place să călătorească și să facă poze cu gimnastele din toată lumea ori de cîte ori are ocazia. De anul trecut are o prietenă în Sibiu, Simona Turcu, studentă la psihologie, care are 20 de ani. Dan nu are de gînd să se căsătorească pînă în 2004, cînd crede că va atinge apogeul carierei la Olimpiada de la Atena.

„I-am ținut loc de mamă și tată”

„De la cinci ani, gimnastica este a doua lui familie. Eu i-am ținut loc și de mamă, și de tată. De aceea, n-am putut suporta tensiunea din timpul concursului de la Europene. Nu am avut puterea să stau în fața televizorului și m-am dus la sală, la antrenament. Un coleg m-a anunțat că e campion european”, povestește antrenorul lui Dan Potra de la CSS 2 Timișoara, Ioan Boici. El mai spune că l-au inundat lacrimile și ar fi dorit să fie lîngă Dan pentru a-l strînge în brațe.

Informație preluată din cotidianul **ProSport**

Următoarele meciuri

11 mai (sîmbătă)	
Bătania TK-Fúzesgyarmat SK	17.00
Mezőhegyesi SE-Micherechl	17.00
Békésszentandrás-Chitighaz	17.00
Aletea II-Dombegyháza	17.00
Nagybánhegyes-Leucushaz	17.00
Pocel-Săcal	16.30
12 mai (duminică)	
Giula Termál-Baktalórántháza	17.00
Mád-Leta Mare	16.30
Derecske-Jaca	16.30
Aletea SE-Doboz SE	17.00

Ultimele rezultate ale echipelor de fotbal

Campeonatul NBII. Giula T.-Kazincbarcika	1-1
Campeonatul NB III. Leta Mare-Rakamaz	1-2
Campeonatul Județean, Bichiș div. I. Mezőberény-Bătania Micherechl-Ciorvaș	0-0 2-2
Campeonatul Județean, Bihor div. I. Nagybánhegyes-Jaca Jaca-Nyitbátor	12-0 0-7
Campeonatul Județean, Bichiș div. II. Kaszaper-Aletea Leucushaz-Kardos Örménykút	1-1 2-1
Campeonatul Județean, Bichiș div. III. Csanádapáca-Aletea II Chitighaz SE-Ciorvaș	1-1 1-2
Campeonatul Județean, Bihor div. III. Báránd-Săcal Szerep-Pocel	1-1 2-3

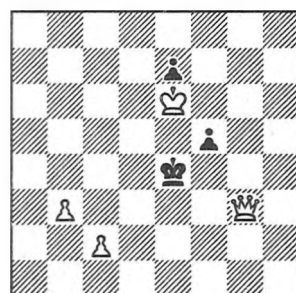
Foaia românească

poate fi citită și pe Internet

www.foaia.hu

SAH

Dr. Lindner László

Mat în 2 mutări

ROMÂNIA

Luni 13 mai

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Strict necesar 7.00 Bravo, Bravissimo (R) 8.30 Surprize, surprize... (R) 11.00 Lumea dansului (R) 12.00 Teledicționar (R) 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Știrile de sâmbătă asta (R) 14.00 Pro Patria 15.00 Cronica 16.30 Interes general 17.30 Căruțul de aur 18.10 Știri 18.25 Istoria fotbalului 19.00 Jurnal 19.45 Curat Caragiale! Parol! 19.50 Iartă-mă! 20.50 Serial. Orașul Ingerilor 21.45 51% Europa 22.30 Jurnal (R) 22.45 Divertisment în miez de noapte 23.55 Interes general 0.55 Jurnal (R) 1.40 Iartă-mă! (R) 2.40 51% Europa (R) 3.25 Istoria fotbalului (R) 3.55 Curat Caragiale! Parol! (R) 4.00 Divertisment în miez de noapte (R) 5.10 Căruțul de aur (R).

Marti 14 mai

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Strict necesar 7.15 Serial. Pasiuni (R) 8.00 Iartă-mă! (R) 9.00 Serial (R) Orașul Ingerilor 9.50 TVR Timișoara 12.00 Interes general 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Puncte cardinale 14.00 Secolul 21. 15.00 Cronica 16.00 Documentar 16.30 Corect! 16.45 Serial Pasiuni 17.30 Căruțul de aur 18.10 Știri 18.25 Cupa Mondială 2002 19.00 Jurnal 19.45 Curat Caragiale! Parol! 19.50 Film. Film. Gideon 21.45 Amprente 22.00 Lumea dansului 23.00 Jurnalul de noapte 23.15 Divertisment în miez de noapte 0.30 Secolul 21 (R) 1.30 Jurnal 2.15 Film. Planuri de viitor 3.50 Corect (R) 4.05 Lumea dansului (R) 5.05 Căruțul de aur (R).

Miercuri 15 mai

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Strict necesar 7.15 Serial. Pasiuni (R) 8.00 Film (R) 9.50 Amprente 10.05 TVR Cluj 12.00 Garantat 100% (R) 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Oameni ca noi 14.00 Bucuriile muzicii 15.00 Panorama 16.00 Documentar 16.30 Corect! 16.45 Fotbal: Meci din Campionatul Național 19.00 Jurnal 19.45 Teatrul Național de Televiziune prezintă: O scrisoare pierdută de I.L. Caragiale 20.45 Cu ochii-n 4 21.45 Profesioniștii 22.45 Jurnalul de noapte 23.00 Divertisment în miez de noapte 24.15 Bucuriile muzicii (R) 1.15 Jurnal (R) 2.00 Teatrul Național de Televiziune prezintă: O scrisoare pierdută de I.L. Caragiale 3.00 Cu ochii-n 4 (R) 4.00 Curat Caragiale! Parol! 4.05 Puncte Cardinale (R) 4.35 Divertisment în miez de noapte (R).

Joi 16 mai

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Strict necesar 7.15 Serial. Pasiuni (R) 8.00 Film (R) 9.45 Reflecții rutiere 10.05 TVR Craiova 12.00 Teazar folcloric (R) 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 51% Europa 14.15 Eveniment 15.00 Conviețuiri 15.30 Panorama 16.00 Documentar 16.30 Corect! 16.45 Serial. Pasiuni 17.30 Căruțul de aur 18.10 Știri 18.25 Cupa Mondială 2002 19.00 Jurnal 19.45 Curat Caragiale! Parol! 19.50 Film. Ultima încercare 21.35 Reflecții rutiere 21.50 Istorie polemică 22.50 Jurnalul de noapte 24.05 Divertisment în miez de noapte 0.20 Debut 50 plus (R) 1.20 Jurnal (R) 2.05 Film. Funcționarii 3.35 Istorie polemică (R) 4.35 Cupa Mondială 2002 (R) 5.05 Căruțul de aur (R).

Vineri 17 mai

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Strict necesar 7.15 Serial. Pasiuni (R) 8.00 Film (R) 9.45 Reflecții rutiere 10.05 TVR Craiova 12.00 Teazar folcloric (R) 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Drepturile omului 14.30 Tribuna partidelor parlamentare 15.00 Conviețuiri 16.00 Documentar 16.30 Corect! 16.45 Serial. Pasiuni 17.30 Căruțul de aur 18.10 Știri 18.30 România politică 19.00 Jurnal 19.45 Curat Caragiale! Parol! 19.50 Serial Amy 20.40 Ploaia de stele 22.10 Jurnalul de noapte 22.25 Suplimentul de vineri 23.00 Film. Inimă rece 0.45 Jurnal (R) 1.30 Drepturile omului (R) 2.30 Ploaia de stele (R) 4.00 Serial (R) Amy 4.55 Reflecții rutiere (R) 5.10 Căruțul de aur (R).

Sâmbătă 18 mai

6.00 Ceasul deșteptător 7.00 Desene animate 7.50 Film. (R) 9.20 Serial. Necazuri de pustoaică 10.10 Auto Club 10.55 O vedetă populară 11.45 Debut 50 plus 12.45 Jurnalul de prânz 13.00 Concert extraordinar cu Taraful Haiducilor din Clejani 14.00 Ora G 15.00 Teledicționar 16.00 Garantat 100% 17.00 Fotbal 19.00 Jurnal 19.25 Agenda Europeană 19.30 Curat Caragiale! Parol! 19.35 Surprize, surprize... 22.05 Jurnalul de noapte 22.20 Teledicționar. Sling Blade 0.45 Jurnal 1.15 Ora G (R) 2.15 Auto Club (R) 3.00 O vedetă populară (R) 3.50 Corect (R) 4.05 Fotbal (R).

Duminică 19 mai

6.00 Universal credinței 8.15 Desene animate 8.45 Grădinița de duminică 9.30 Viața satului 11.00 Teazar folcloric 12.00 Conferința de presă 12.55 Jurnalul de prânz 13.00 Spectacolul lumii... 13.30 Eurovision 2002... La un pas de finală 16.30 Glume, boacâne, aventuri 17.30 Bravo, Bravissimo! 19.00 Jurnal 19.45 Curat Caragiale! Parol! 19.35 Deștept și bogat 20.35 Știrile de sâmbătă asta 21.05 Film. Dansind la Lughnasa 22.05 Jurnalul de noapte 24.05 Marelă Jazz 0.05 Bravo, Bravissimo (R) 1.35 Jurnal (R) 2.05 Conferința de presă (R) 3.05 Teledicționar (R) 4.05 Curat Caragiale! Parol! (R) 4.10 Știrile de sâmbătă asta (R) 4.40 Deștept și bogat (R).

TVR

Luni 13 mai

6.00 Arca lui Noe 6.35 Serial. Tată, am încurcat-o! 7.00 Serial (R). Piatra magică 7.30 Cafeaua de dimineață 8.30 Serial. Călătoria lui Allen Strange 9.00 Gata cu fumurile! 9.05 Serial (R). Flipper și Lopaka 9.30 Lumea lui Chi-Chi (R) 10.15 Prietenii lui Piticot (R) 11.00 La hanul cu veselie (R) 12.30 Gata cu fumurile! 12.30 Tradiții (R) 13.00 Desene animate (R) 14.15 Știri 14.20 Toți împreună 15.10 Cronici votive (R) 15.40 Oprirea obligatorie 15.55 Destine 16.35 Răscuci 17.05 Serial (R) 17.30 Tejeurnal 17.50 Gata cu fumurile! 18.00 Serial. În mijlocul furtunii 18.50 Gata cu fumurile! 19.00 Paleta 19.30 Serial. Zona crepusculară 20.00 Puls 20.30 Reforma la bani mărunți 21.00 Teatrul Național de TV. Căsătoria 22.30 Știri 22.35 Documentar 23.25 Minutul 91 (R) 1.25 Reptile (R) 2.25 Serial (R). Zona crepusculară 2.50 Remix (R) 3.50 Căsătoria (R) 5.15 TVM Mesager.

Marti 14 mai

6.00 Serial (R). În mijlocul furtunii 6.50 Serial. Tată, am încurcat-o! 7.15 Desene animate (R) 8.30 Serial. Călătoria lui Allen Strange 8.55 Gata cu fumurile! 9.00 Știri 9.05 Diminețile unui bărbat cuminte 10.05 Gata cu fumurile! 10.10 destine (R) 10.50 Răscuci (R) 11.20 Veni, Video, Vici! 11.35 Televiziunea, dragostea mea! (R) 12.35 Afaceri la cheie 13.00 Desene animate 14.15 Știri 14.20 Toți împreună 15.00 Tribuna partidelor parlamentare 15.30 Ferma (R) 16.30 E dreptul tău! 17.00 Serial (R). Călătoria lui Allen Strange 17.30 Tejeurnal 17.50 Gata cu fumurile! 18.00 Serial. În mijlocul furtunii 18.50 Gata cu fumurile! 19.00 Marlon Brando – dezlănțuitul 19.50 Gata cu fumurile! 20.00 Serial. Zona crepusculară 20.30 Film. Revanșa 22.10 Cauza și defectul 23.10 Știri 23.15 Marlon Brando (R) 0.05 Paleta (R) 0.35 Reforma la bani mărunți (R) 1.05 Medalion de interpret (R) 1.35 Arta apărării (R) 2.10 Serial (R). Zona crepusculară 2.35 Diminețile unui bărbat cuminte (R) 3.35 Film (R). Revanșa 5.15 TVM Mesager.

Miercuri 15 mai

6.00 Serial (R). În mijlocul furtunii 6.50 Serial. Tată, am încurcat-o! 7.15 Desene animate (R) 8.30 Serial. Călătoria lui Allen Strange 9.00 Știri 9.05 Diminețile unui bărbat cuminte 10.10 Paradisul de lângă noi (R) 10.40 Camera de gardă (R) 11.10 Bărbați, la crabi! (R) 12.30 E dreptul tău! (R) 13.00 Desene animate 14.15 Știri 14.20 Toți împreună 15.05 Sport plus 16.00 Gata cu fumurile 16.05 Călătorind prin țară 16.55 Mit și istorie 17.30 Serial. Călătoria lui Allen Strange 17.30 Tejeurnal 17.50 Gata cu fumurile! 18.00 Serial. În mijlocul furtunii 18.50 Gata cu fumurile! 19.00 Minutul 91 20.00 Serial (R). Zona crepusculară 20.25 Cinematograful de artă. Crima 22.15 Descrierea cu imagini 22.45 Minutul 91 (R) 23.45 Televiziunea, dragostea mea! (R) 0.45 Călător în Orient (R) 1.15 Descrierea cu imagini (R) 1.45 Alea cu Ghimpi (R) 2.00 Serial (R). Zona crepusculară 2.15 Diminețile unui bărbat cuminte (R) 3.25 Cinematograful de artă (R). Crima (R) 5.15 TVM Mesager.

Joi 16 mai

6.00 Serial (R). În mijlocul furtunii 6.50 Serial. Tată, am încurcat-o! 7.15 Desene animate 8.30 Serial. Călătoria lui Allen Strange 9.00 Știri 9.05 Diminețile unui bărbat cuminte 10.05 Reforma la bani mărunți (R) 10.35 Călătorind prin țară (R) 11.05 Gata cu fumurile! 11.10 Videoclipuri 11.25 Sport plus (R) 12.35 Mit și istorie (R) 13.00 Desene animate 14.15 Știri 14.20 Toți împreună 15.05 Tribuna partidelor parlamentare 15.35 Documentar 16.35 Afaceri la cheie 17.00 Serial (R). Călătoria lui Allen Strange 18.30 Tejeurnal 17.55 Gata cu fumurile! 18.00 Serial. În mijlocul furtunii 19.00 De ce purtăm blue-jenas? 20.00 Serial. Zona crepusculară 20.30 Timpul trecut 21.20 Film. Mireasa cerșetore 23.10 Știri 23.15 Sport plus (R) 0.15 De ce purtăm blue-jenas? (R) 1.05 Puls 2002 (R) 1.35 Călătorind prin țară (R) 2.00 Serial (R). Zona crepusculară 2.15 Diminețile unui bărbat cuminte (R) 3.25 Film (R). Mireasa cerșetore 5.15 TVM Mesager.

Vineri 17 mai

6.00 Serial (R). În mijlocul furtunii 6.50 Serial. Tată, am încurcat-o! 7.15 Desene animate (R) 8.30 Serial. Călătoria lui Allen Strange 9.00 Știri 9.05 Diminețile unui bărbat cuminte 10.10 Tradiții (R) 10.40 Călător în Orient (R) 11.10 Videoclipuri 11.25 Cauza și defectul (R) 12.30 Puls 2002 (R) 13.00 Desene animate 14.15 Știri 14.20 Televiziunea, dragostea mea! 15.20 Fețe 15.30 Camera de gardă 16.00 Primul pas 17.00 Serial (R). Călătoria lui Allen Strange 17.30 Tejeurnal 17.50 Gata cu fumurile! 18.00 Serial. În mijlocul furtunii 19.00 Conspirații 20.00 Serial. Zona crepusculară 20.30 D'ale lui Mitică 21.30 Film. Campioana 23.10 Știri 23.15 Remix 0.15 Timpul trecut (R) 1.05 Conspirații (R) 2.05 Serial (R). Zona crepusculară 2.30 Diminețile unui bărbat cuminte (R) 3.30 Paradisul de lângă noi (R) 4.00 Veni, Video, Vici! (R) 4.15 D'ale lui Mitică 5.15 TVM Mesager.

Sâmbătă 18 mai

6.00 Serial (R). În mijlocul furtunii 6.50 Camera de gardă (R) 7.20 Din cele mai frumoase melodii populare 7.40 E dreptul tău! (R) 8.05 Puls 2002 (R) 8.35 Reforma la bani mărunți (R) 9.10 Desene animate (R) 10.00 Lumea lui Chi-Chi 10.45 Serial. Flipper și Lopaka 11.10 Serial. Piatra magică 11.40 Arta apărării 12.10 Arca lui Noe 12.40 Atlas 13.10 Planeta singuratică 14.00 Știri 14.05 Bărbați, la crabi! 15.20 Gata cu fumurile! 15.30 Fețe 15.35 Serial. Andromeda 16.25 Serial. Sabrina, vrăjitoarea adolescentă 16.55 Gata cu fumurile! 17.00 Serial. Iubiri celebre ale secolului XX 17.30 Știri 17.35 Serial. Familia și legea 18.25 Serial. Un bărbat de succes 18.55 Gata cu fumurile! 19.00 Film. Angelo, ingerul păzitor 20.40 Serial. Vecinul meu, stăpînul meu 21.10 Știri 21.15 Serial. În plină acțiune 22.00 Despre viață și sex 22.45 Ronan Keating – concert 23.45 Film (R). Campioana 1.25 Serial (R). Familia și legea 2.10 Despre viață și sex 3.00 Film (R). Angelo, ingerul păzitor 4.40 Serial (R). Andromeda 5.25 TVM Mesager.

Duminică 19 mai

6.00 Atlas (R) 6.30 Serial (R). Piatra magică 7.00 Serial (R). Flipper și Lopaka 7.30 Tradiții 8.00 Medalion de interpret 8.30 Ferma 9.30 Cronici votive 10.00 Prietenii lui Piticot 10.45 Serial. Flipper și Lopaka 11.10 Serial. Piatra magică 11.45 Serial. Wishbone 12.15 Paradisul de lângă noi 12.45 Alea cu Ghimpi 13.00 Gata cu fumurile! 13.05 Reptile 14.00 Știri 14.05 Comedie mută 14.35 Chipul uman 15.25 Videoclipuri 15.35 Gata cu fumurile! 15.40 Serial. Andromeda 16.25 Serial. Sabrina, vrăjitoarea adolescentă 17.00 Călător în Orient 17.30 Știri 17.35 Gata cu fumurile! 17.40 Serial. Familia și legea 18.30 Serial. Un bărbat de succes 19.00 Film. Primarul din Casterbridge 20.45 Serial. Vecinul meu, stăpînul meu 21.15 Știri 21.10 Minutul 91 23.20 Planeta singuratică (R) 0.10 Serial (R). Vecinul meu, stăpînul meu 1.10 Serial (R). Familia și legea 1.55 Serial (R). În plină acțiune 2.40 Serial (R). Iubiri celebre ale secolului XX 3.05 Ronan Keating (R) 4.05 Alea cu Ghimpi (R) 4.20 Serial (R). Andromeda 5.00 Serial (R). Un bărbat de succes 5.25 TVM Mesager.

ÎN LIMBA MATERNĂ emisiune radiofonică în limba română

13 MAI, LUNI (redactor: Monica Rocsin)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.00: Montaj de muzică populară – redactor: Gelu Stan din Timișoara 11.30: Buletin informativ, date meteo 11.40: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55: Încheiere.

14 MAI, MARTI (redactor: Petru Cîmpian)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.40: Evenimente calendaristice 10.45: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.10: „Istoria poporului român” de Neagu Djuvara 11.30: Buletin informativ, date meteo 11.45: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

15 MAI, MIERCURI (redactor: Iulia Kaupert)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.40: Sport – rubrica lui Adam Bauer 11.53: Avangarda „Ecranul nostru” 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

16 MAI, JOI (redactor: Adam Bauer)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 11.00: „Cuvinte potrivite” – emisiune dialog de cultivare a limbii române 11.15: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.45: Nota săptămânii de Edda Illyes 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

17 MAI, VINERI (redactor: Eva Iova)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 11.50: Revista presei „Foaia românească” 11.55: Avangarda „Ecranul nostru” 11.00: Magazinul „De la 14 la 18 – liceenii” 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.40: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

18 MAI, SÂMBĂTĂ (redactor: Monica Rocsin)

14.30: Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40: Programul bisericilor ortodoxe și al adunărilor baptiste 14.45: Party Time – magazin de muzică ușoară 15.00: „Pe undele Europei” – magazin euroregional 15.58: Încheiere.

19 MAI, DUMINICĂ (redactor: Monica Rocsin)

14.30: Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40–15.30: Retrospectiva săptămânii (spicuri din interviurile și reportajele difuzate pe parcursul săptămânii) 15.30: Emisiune religioasă baptistă 15.55: Încheiere.

(Nu răspundem pentru eventualele modificări în programele radio!)

În fiecare seară, între orele 19.00–19.30 se prezintă emisiunea românească, difuzată pe țară. Sumarul acesteia este compus din actualitățile zilei și reportaje, interviuri din viața comunității noastre, respectiv relații din viața școlilor românești.

Emisiunea de seară, difuzată pe țară, în afară de frecvențele de 66,29 MHz și 66,14 MHz, poate fi ascultată și pe undele occidentale, pe frecvențele locale ale studiourilor regionale.

Radio Calypso, Budapesta 873 kHz, Radio Debrețin 91,4 MHz, Radio Seghedin 93,1 MHz

Ecranul nostru

15 mai 2002 (m1 ora 13.30)

Reluare: 18 mai 2002 (m2 ora 10.35)

Programul prevăzut pentru săptămîna viitoare:

Programul românesc televizat va continua montajul despre Festivalul de Muzică Sacră, organizat la Giula, la sfîrșitul lunii trecute. Apoi va fi prezentat reportajul realizat la concursul de română OKTV, organizat pentru elevii liceului românesc din Giula. În a doua parte a emisiunii vă vom călăuzi la Adunarea Oastei Domnului din Micherechi.

Realizator: Aurel Becan

PROGRAMUL TVR TIMISOARA

Interval orar 17.00-19.00, pe frecvența TVR2

Luni, 13 mai 2002

17.00–17.30 Știri regionale 17.30–18.30 Teleaudienta 18.30–19.00 Români de lângă noi.

Marti, 14 mai 2002

17.00–17.30 Știri regionale 17.30–18.25 Dilemele culturii 18.25–18.40 Manuale alternative (anchetă TV) 18.40–19.00 Banatica (emisiune în limba germană).

Miercuri, 15 mai 2002

17.00–17.30 Știri regionale 17.30–18.00 Rural XXI 18.00–18.40 Muzică populară 18.40–19.00 Banatica (emisiune în limba maghiară).

Joi, 16 mai 2002

17.00–17.30 Știri regionale 17.30–18.00 Economia înnoțită? 18.00–18.40 Lege pentru toți 18.40–19.00 Banatica (emisiune în limba sârbă).

Vineri, 17 mai 2002

17.00–17.30 Știri regionale 17.30–18.00 Pe fază 18.00–19.00 Filme documentare.

Sâmbătă, 18 mai 2002

17.00–17.15 Știri regionale 17.15–17.20 Gratzky Informator – revista presei săptămînale 17.20–17.30 Reportaj 17.30–17.45 Trasee bănețene 17.45–19.00 Filme documentare.

Duminică, 19 mai 2002

17.00–17.30 Locuri cu povești 17.30–18.00 Film documentar 18.00–19.00 Debut 50 plus.

Sponsorul nostru

Emisiunea în limba română

24 de ore din 24
pe 756 kHz

Internet: www.rrr.ro

e-mail: ro@rrr.ro

Tel./fax: 00401-3142118

FM 92,1 MHz STEREO RADIO
VOCEA EVANGHELIEI ORADEA

3700 Oradea Str. Cuza Vodă nr. 85.

Tel. 59-430552, Fax: 59-427372

E-mail: inbox@rve.net

– muzică – știri locale și BBC – emisiuni

pentru orice vîrstă

Ascultați RVE non stop și pe Internet la:

http://www.rve.net

TRANS WORLD RADIO – ROMÂNIA

(Radio Vocea Evangheliei pentru Europa)

AM 1548 KHz zilnic, ora 21.15–21.45

SW 31 și 49 m – vineri: 18.30–18.45 – sîmbătă: 18.00–18.45 – duminică: 18.30–18.45

Expoziție de artă fotografică

Scrisori pentru români

Stare de fapt 2002 / satul Bedeu, Ungaria

30 aprilie 2002, ora 12.00 : vernisaj

Muzeul Țării Crișurilor : loc

între 30 aprilie și 15 mai 2002 : deschis

Vasile Gheorghe : autor

Un sat apropiat și totuși îndepărtat BEDEUȘI

Zece fotografii și cu nimic mai mult. Așa a pătruns Bedeu în viața culturală din Oradea, oraș care în același timp este prea aproape și prea departe de sătulețul cu abia 400 de suflete, locuit în majoritate de români.

Prea aproape, pentru că lumina orașului se vede chiar din curțile gospodărilor bedeuani și prea departe, pentru că în ciuda celor abia 6 kilometri, de adevăratul centru de cultură românească a Bihorului o graniță de stat îl desparte. Spargerea limitelor culturale a fost ținută de autorul imaginilor în alb-negru. Și tânărul jurnalist se pricepe la plimbarea între culturi, la o plimbare fără prejudecăți. Este sortit la așa ceva chiar din familie, provenind din tată român și mamă unguroaică, asimilând atât sufletul majoritar, cât și veșnica luptă de supraviețuire a minoritarului.

Așa se face că Vasile Gheorghe a pătruns în Pusta Ungurească ca să eternizeze ceva din sufletul românesc. Cu fotografiile sale a urmat un curent simplificator, caracteristic primei jumătăți a secolului XX, a fotografiei americane, care așează în prin plan valoarea documentară a imaginilor în detrimentul curentelor la modă în arta fotografică. Acest stil se potrivește cu tema aleasă, fiindcă ce altceva caracterizează viața oamenilor din Bedeu, decât simplitatea. Poate chiar acest mod de viață îi dă totuși un farmec aparte, care l-a inspirat și pe tânărul fotograf.

Vernisajul expoziției a avut loc în ziua de 30 aprilie, la Muzeul Țării Crișurilor din Oradea, al cărui director Aurel Chiriac de mai bine de un deceniu se dovedește un adevărat susținător al valorilor culturale românești din Ungaria. La lansarea realizată și concepută de Vasile Gheorghe, Emil Sauciuc și Mátyás Zsolt Imre, într-adevăr am resimțit ceva din sufletul comun al românilor de pe meleagurile noastre, acesta manifestându-se

du-se prin sceneta elevilor școlii generale din Bedeu, prin cuvintele emoționante și emoționate ale directoarei școlii Elena

Szilágyi și prin materialul sonor demonstrativ, care a evidențiat auditoriului orădean ambiguitatea în care românii din Ungaria de peste opt decenii se mai mențin cât de cât. La realizarea acestei expoziții, care se poate vizita și în aceste zile, au contribuit firme, asociații și persoane fizice generoase, mulțumită cărora românii din Bedeu – cel puțin pentru o clipă – au ajuns în fluxul cultural românesc, căruia trebuia să-i aparțină într-o „lume mai bună”. „Lucruri care nu se puteau spune altcumva au luat această formă. De el (vernisajul numit de autor happening) nu putem spune altceva decât că a trecut la fel de repede ca clipa.” – ne comunică fotograful în textul introductiv.

Da, a fost doar o clipă, dar care poate va da putere celor care „se mai încâpăținează... să mai vorbească limba română”.

Ștefan Crăsta

„Scrisori pentru români”

Pentru a exprima ceea ce simt românii din Ungaria, cei născuți de multe generații în pusta maghiară, nu sînt suficiente imaginile și cuvintele.

Această expoziție – Scrisori pentru români – vrea să fie mai mult decât o constatare a unui fapt cunoscut. În Ungaria trăiesc peste 18.000 de etnici români autohtoni. Purtați de istorie, cei mai mulți, iobagi la origine, au trăit și trăiesc o existență umilă de țărani. Bucuriile și tristețile au un calendar al pătimirii, ceea ce-i face să fie într-o permanentă stare de veghe. Chiar dacă nu se vede prea ușor, unii români din Ungaria sînt într-o stare de veghe.

În satul Bedeu, situat la doar cîțiva kilometri de Vama Borș, trăiesc mai bine de 400 de suflete, cei mai mulți români. Am ales acest sat din șiragul de sate românești din Ungaria, situate aproape paralel cu frontiera de stat cu România, pentru că este atît de aproape, dar și atît de departe de România. Normal ar fi ca într-un sat românesc, la doar o oră de mers pe jos din România, să fie mai mult românesc în aer, în tot... Tăvălugul istoriei a făcut ca el, românul din Ungaria, să se complacă într-o ambiguitate fără vrăjmași. „Meritul” pentru starea sufletului său trebuie să ne-o asumăm și noi. Ce am făcut noi, ce a făcut România pentru acești români după 1918? Au trecut mai bine de 80 de ani și ei încă se mai încâpăținează, nu toți, să vorbească limba română.

A fi la „marginea” României, într-o țară vecină, nu este un lucru ușor, cum nu poate fi ușor să se accepte ca pe crucea unui mormînt de român să fie încrustat nume străine neamului tău. Cine să lupte sau să vrea să lupte pentru drepturile românului din pustă, dacă în loc de Ioan e scris János.

Mulțumim pentru atît cît sînteți, ați fost și veți rămîne singuri într-o țară care a făcut ce i-a stat în putință pentru ca Ioan să fie NeLOAN, acum, și cu voia lui. Și noi, românii, noi toți, am fi făcut același lucru, pentru că există un preț în toate.

Nu am pretenția de a ști adevărul. Aș vrea să cred că în fiecare sat românesc din Ungaria se află un bătrîn povestitor. El nu trebuie să spună nimic, doar să se uite spre tine și spre orizont. Spre acel orizont pe care-l va dori să ți-l arate.

Noi, astăzi ne uităm spre ei.

Ei se uită spre noi de ieri, de azi și de mîine într-o azi.

Textul introductiv al expoziției de fotografii

Oaspeții vernisajului au fost și școlarii din Bedeu

FOAIA
românească

10 MAI 2002

www.foaia.hu

Săptămînal al românilor din Ungaria. Editat de Editura de presă și cărți „NOI”. Director: Eva Iova. Colectiv redacțional: Edda Illyés, Rita Ruja. Tehnoredactare computerizată: Kovács Sándor. Editura și redacția: 5700 Giula, str. Dózsa Gy. nr. 8., Pf. 95. Telefon: (66) 463-152, 361-789 Fax: (66) 463-152, E-mail: foaia@matavnet.hu, foaia@freemail.hu Editor responsabil: Dr. Ioan Ciotea, președinte, Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria, 5700 Giula, str. Dózsa Gy. nr. 8. Tiparul: Mozi Nyomda Bt. 5600 Békéscsaba, Luther u. 5/B Director: Garai György. Index: 25291. ISSN 1418-8341. Abonamente la Foaia românească în județele Bács-Kiskun, Bihor și Csongrad se efectuează la oficiile poștale, iar în celelalte județe la adresa redacției atît personal, cît și prin cec poștal. Abonamentele în anul 2002: 3 luni 780 forinți; 6 luni 1560 forinți; 1 an 3120 forinți. A hetilap megjelenését a „Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségért” Közalapítvány biztosítja. Apariția săptămînalului este asigurată de Fundația Publică „Pentru Minoritățile Naționale și Etnice din Ungaria”.